БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№289 (10043) | 1962 оной декабриин 9, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Энэ оной декабриин 7-до КПСС-эй обкомой ээлжээтэ пленум болобо. „СССР-эй экономикые хүгжөөхэ, арадай ажахые партийна талаар хүтэлбэрилхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй дүн ба областной партийна организациин зорилгонууд тухай" гэһэн асуудал пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **А. У. Модогоев** элидхэл хэбэ.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар пленум зохихо тогтоол баталан абаа.

Тэрэшэлэн пленум дээрэ эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Пленум хүдөө ажахын талаар КПСС-эй обкомой бюрое нүхэд **А. У. Модогоев** (түрүүлэгшэ), **Л. В. Власов** (түрүүлэгшын орлогшо), **Г. П. Тюменцев, И. П. Зинченко, Д-Н. Г. Раднаев, Н. Ф. Тихоненко, В. Г. Большаков** гэгшэдһээ бүридүүлэн һунгаа.

Промышленностиин талаар КПСС-эй обкомой бюрое нүхэд **Н. С. Бирюков** (түрүүлэгшэ), **К. М. Продайвода** (түрүүлэгшын орлогшо), **Ц. Б. Эрдынеев, А. И. Матюшев, В. Г. Бирюков, С. М. Хабалов, Л. Я. Похосоев** гэгшэдһээ бүридүүлэн һунгаба.

Обкомой пленум нүхэр **К. Е. Масловые** ондоо хүдэлмэридэ орохо болоһонтойнь дашарамдуулан, КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһаг даагшын уялгаһаа сүлөөлөө.

ДУТУУ ДҮНДАНУУДЫЕ ХУРСААР ШҮҮМЖЭЛХЭ

[К]ПСС-эй XXII съездын шиидхэбэ[ри]дые, коммунизм байгуулха [ту]хай программые бэелүүлгэдэ со[вет]адай түгэлдэр хүсые Комму[нис]парти, тэрэнэй ленинскэ Цент[рал]ьна Комитет зорюулна. Партийна, [...]й хүдэлмэриин ленинскэ гол [...]үдые наринаар баримталха, му[...]й түүхэтэ эрхэ байдалда эдэ [...]ионуудые саашадань хүгжөөхэ [...], парти хадаа шэнэ общество [...]лгын, социалис экономико [...]бэрилгын онол аргануудые хо[...] нарижуулан һайжаруулдаг. [КПСС]-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй [шиид]хэбэринүүд партиин, ороной [...]далай шухалын шухала асуу[дал]дта ленинскэ ёһоор хандалгын [...]ю жэшээ болоҗо үгэнэ.

[...] янзын эмхидхэлэй, соёл сур[...]жал ябуулгаяа эрхилхэдээ [...] тэрэнэй Центральна Комитет **[...]түүхые арад зон зохёон бай[...]г, коммунизм байгуулха гээшэ [...] гараар, хүсэ шадалаар, оюун [...] бүтээгдэхэ хэрэг** гэһэн [...]тско-ленинскэ заабаринуудые [...] хүтэлбэри болгодог.

[...] программна заабари КПСС-эй [...] ноябриин Пленумэй шиидхэ[бэри]д соо элеэр харуулагдаһан [...] Үйлэдбэриин шэнжые барим[талан] партийна хүтэлбэрилхы орга[...] шэнэдхэн хубилгахадаа пар[ти]да промышленностиие, барил[гые] ба хүдөө ажахые бүри тодор[хой] түсэбэй ёһоор хүтэлбэрилхэ, [...]риие хүтэлбэрилхэ демокра[...] үндэһэ һуурииe саашадань [...]хэ, единоначалиие предприя[ти]н барилгануудые хүтэлбэрил[...]лашадые бүри үргэнөөр ха[...]атай тааралдуулха ябадал [...] абаһан байна. Сталинда [...] шүтэлгын үедэ бүдүүлигээр [эб]деруулагдаһан партийно-гүрэ[нэй хин]алтын ленинскэ гуримые һэр[гээжэ], парти хадаа хиналтые бүгэ[...], саг үргэлжын, олониитэ[...]лэдэг болгохо зорилго таби[...]на.

[КПСС]-эй ЦК-гай ноябриин Плену[мэй ши]идхэбэринүүд хаа хаанагүй [...]айшаагдаа. Олониитын поли[...] ажалай эдэбхи хэшээлэй [...]э байһые гэршэлһэн олон [...]бэшэгүүд «Правдада» ороной [...]аар нютагуудһаа ороно.

[...] дунданнуудые, алдуу эндүү[...]һайнаар, шууд сэхээр шүүм[...] өөрыгөө шүүмжэлэлгые дэл[...] арадай эдэбхи хэшээлые эли [...]харуулна.

[...]жэлэлые, өөрыгөө шүүмжэл[...] хэмжээгээр хүгжөөхэ гээ[...] болон арадай ажабайда[...] ёһон, манай обществын [...]рэнэй байгуулалтын үнэхөө[...]кратическа шэнжэтэй бай[...]ршэ болоҗо үгэнэ. Дутуу [дун]дые зоримгойгоор, айнгүй[...]үмжэлхэдээ совет хүнүүд, [...]стьууд, партийнабэшэ хү[...]ойнгоо эзэн байһан нангин [...]дүүргэжэ, ажалай болон хэ[...] хэм хэмжээнэй хойноһоо [...]радай хиналта тогтоолгодо, [...]равительствын директивэ[...]үйсэдхэл шалгалтые саг үр[...]идхэлгэдэ, партийна, гүрэ[...], социалис хуули ёһо бэ[...]дэ партида угаа ехэ туһа[...]үлнэ.

[...] орон дотор байгуулагдажа [...] партийно-гүрэнэй хиналтын [...] шалгалта хэхэһээ гадна, [...]хэһээхэ үүргэтэй гэжэ пар[...]а. Таарууүгүй харша ябада[...]гые зайсуулха, кадрнуудые [...]лхэ, хүдэлмэридөө алдуу [...]гаха ябадалһаань тэдэниие [...] зайсуулха, парти, прави[...] шиидхэбэринүүдые дүүр[...]лэниие залан шэтлүүлхэ [...]алтын органуудай гол үүр[...].

[...]й урагшаа дабшалгада [...] бүхы юумые нарин шан[...]ажа, хурсаар шүүмжэлжэ [...]ойбди» гэжэ Н. С. Хрущев [...] ЦК-гай Пленум дээрэ хэ[...].

[...]лэл дэлгэрүүлгэдэ али [...] туһалха, хүдэлмэриин ду[...]нуудые элирүүлдэг ком[...]дай, партийнабэшэ хүнүү[...]жануудта анхаралтайгаар [...]эшэ партийна организаци[...]айшалхы зорилто болоно. [...]ы орон дотор ажалшадай суглаанууд болоҗо, КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэжэ байна. Декабрь—январь һаранууднта партийна конференцинүүд болохо. КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэлгын үедэ партийна, советскэ, ажахын органуудай, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэриин дутуунуудай шүүмжэлэгдэхэ байһаниинь сохомтой. Шүүмжэлэл дэлгэрүүлгэдэ туһалхаар эрхэ байдал партийна организаци бүхэндэ бии болгохо тухай оролдохо хэрэгтэй.

Партийно-гүрэнэй хиналта бэелүүлхэ, шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэлгые дэлгэрүүлхэ талаар совет хэблэл ехэ юумэ хэхэ ёһотой.

Шэнэ түрүү юумэндэ зам табиха зуураа, газетэ, журналнууд шүүмжэлэл шангадхаха, манай социалис байгуулалтын удха шанарта харша бүхы таарууүгүй үзэгдэлнүүдтэ эсэргүүгээр тэрэниие зорюулха үүргэтэй. **Хойрог нобшо ябадалтай, нюдэ далдалалгатай, эдилгэ абалгатай, хубалза зайгуулнуудтай, эзэн буса ябадалтай, голодоһо гаргалгатай, социалис зөөри хулгайлалгатай тэмсэхэ асуудалнуудта** газетэнүүд ехэ анхарал хандуулха ёһотой. **Иимэ түхэл янзын үзэгдэлнүүдые, бүхы муу юумэ гаргагшадые олониитын зүгһөө буруушаахаар оршон байдал бии болгохо гээшэ хэблэлэй уялга болоно.**

Дутуу дунданнуудые шүүмжэлэлгэ дэлгэрүүлхэ зуураа, тэрэнэй шууд сэхэ, гүнзэгы, үндэһэ баримтатай байха тухай газетэнүүдэй редакцинууд тусгаар оролдолго гаргаха ёһотой. Экономикын, культурын шухала асуудалнуудта гол анхарал хандуулдаг болгохоор, коммунис байгуулалтын ээлжээтэ зорилгонуудые дүүргэлгэдэнь партида туһалхаар, шалгагдаһан зүб баримтануудта үндэһэлһэн, шадамар бэрхээр үндэһэлэн баримталагдаһан иимэ шүүмжэлэл бидэндэ хэрэгтэй. Имагтал шүүмжэлжэ орохо гэһэн шууяа гаргажа яашье болохогүй.

Ажалшадай бэшэгүүдые хэблэлдэ үргэнөөр хэрэглэхэ, эдэбхитэй авторнуудтай, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдтэй хүдэлмэри һайнаар ябуулха хэрэгтэй.

Шүүмжэлэл нүлөө ехэтэй байгаа һаа, хүсэтэй байдаг. һүүлэй үедэ партийна, советскэ, ажахын органууд хэблэлэй бэшэһэн зүйлнүүдтэ бүри анхаралтайгаар хандажа, тэдэнэй ёһоор зохихо хэмжээнүүдые абадаг болоо. Гэбэшье шүүмжэлэл тухай анир гарадаггүй, хооһон хубхай харюу үгэдэг, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдые хашадаг хабшадаг баримтанууд үшөөл үзэгдэдэг байна. Иимэ болошогүй баримта тухай «Правда» һаяхан мэдээсэһэн байгаа. Ростовой паровоз заһабарилгын заводой кочегар Л. Романов цехэй хүдэлмэриин горитой дутуу дунданнуудые заводойнгоо газетэдэ нэгэтэ бэшэ шүүмжэлһэн байха юм. Партком, профсоюзай завком газетын дохёонуудаар хэмжээ абаагүй, зэмэтэйшүүлынь хэһээгээгүй. Зүгөөр хүдэлмэришэн бэшэгшэ өөрөө хохидожо һалаа. «һайн дураараа» хүдэлмэриһөө гарахыень тэрэниие баадхаһан байна. Паровоз заһабарилгын заводто шүүмжэлэл хабшагшадта КПСС-эй Ростовой обком зохихо хэмжээ абаха бэзэ гэжэ һанагдана.

Хүдэлмэриин дутуунуудые шүүмжэлжэ, өөрынгөө олониитын нангин уялга дүүргэһэн совет хүнүүдэй эрхые партийна комитедүүд наринаар хамгаалжа байха ёһотой. Тэдэнэр хадаа шүүмжэлэл хабшаха һэдэлгэнүүдые үндэһөөрнь зайсуулха, шүүмжэлэлдэ анхарал табидаггүйшүүлдэ, хооһон харюу үгөөд байхые хүсэгшэдтэ, өөрынгөө нэрэ хүндые ниитын хэрэгһээ үлүүдэ тоолохо һанал гаргагшадта хэмжээ абаха ёһотой.

Партийна органуудһаа гадна, газетэнүүдэй редакцинууд шүүмжэлэлэй нүлөө ехэтэй байхын хойноһоо өөһэдөө ажаглан хаража байха үүргэтэй.

Шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэл хадаа ажалшадай эдэбхи хэшээл дээшэлүүлхэ хүсэтэ арга, манай партийна, гүрэнэй бүхы хүдэлмэриие саашадань нарижуулан һайжаруулха найдамтай арга нүхэсэл болоно.

(«Правдын» түрүү бэшэгһээ).

Мяха абалгаяа дээшэлүүлхэ арга боломжомнай ехэ

КПСС-эй ЦК-гай ПЛЕНУМЭЙ шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

Манай совхоз 1963 ондо 14 мянган центнер мяха гүрэндөө худалдаха зорилготой

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев элидхэл хэхэдээ, мяха, тэрэ тоодо үнэ сэн багатай шубуунай, гахайн мяха, ехээр абадаг болохо асуудалда анхарал табиһан байна. Мүнөө Пленумэй материалнуудые шудалан, манай совхозой мэргэжэлтэд, хүдэлмэришэд ажахы доторхи арга боломжонуудаа дахин дахин элирүүлжэ, ерэхэ жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлжо байнхай.

Байгша ондо манай совхоз 8303 центнер мяха гүрэндөө тушаажа, жэлэйнгээ түсэб республика дотороо түрүүлэн дүүргэв. Энэ амжалта ямар аргаар туйлагдааб гэхэдэ, нэн түрүүн совхознай шубуу олоор үсхэбэрилдэг болоһон байна. Тиигэһэнэй ашаар энэ жэлдэ 1600 центнер шубуунай мяхан гүрэндэ худалдагдаа.

Теэд энээгээр бидэ һанаагаа амарнагүйбди. Ерэхэ жэлдэ шубуу үсхэбэрилгээе улам нарижуулан һайжаруулжа, нугаһанһаа гадна, мяхалиг үүлтэрэй тахиануудые олоор үдхэхэ гэжэ шиидээбди. Хэрбээ нёдондо инкубаторта үндэгэнүүдые март һара соо табижа эхилээ һаа, байгша ондо энэ хүдэлмэреэ бүри ноябрь һарада эхилээ һэмди.

Бройлернүүдые үдхэхэ зорилгоор Красноярска хизаарһаа мяха ехэтэй Сусекс, Рот-Айланд үүлтэрнүүдэй тахяаһаа гараһан үндэгэ худалдажа абаад, тэрэнээ инкубаторта табижа, мүнөө түрүүшын 7 мянган дальбараа абтаба. һаяар үшөө 40 мянган дальбараа хүлеэгдэнэ. Иимэ мяхалиг үүлтэрэй тахяа 3,5—4 килограмм татадаг юм.

Мүн нугаһадаа һайнаар харууһалжа, тэдэнээ январь һарада үндэгэлүүлэн, январиин һүүл, февралиин эхеэр нугаһанай үндэгэ инкубаторта табигдаха. Тиигэжэ тахяа, нугаһанай мяха бүхэли жэл соо абадаг болохоор хараалнабди. Тиигэһэнэй ашаар ерэхэ жэлдэ 6 мянган центнер шубуунай мяха абахаар хараалагдаа.

Мяхалиг үүлтэрэй дальбараануудай һайнуудыень үсхэбэрилгэдэ үлөөжэ, өөрын племенной фермэтэй болохо гэжэ хэлсэгдээ.

Тэрэшэлэн гахайн мяха ехээр абаха арга бии. Мүнөө үедэ гол эхэ гахайнууд, нэгэ түрүүлээд үүсэлэгдэхэ залуу гахайнууд эрид олошоруулагдажа, ороондо оруулагдажа байнхай. Мүнөө 140 гол эхэ гахай, 60 залуу гахай үрэжүүлэгдээд байна. Тиигэжэ ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталда 1000 гаран поршоонхо хүлеэгдэнэ. Тэдэ поршоонхонууд тэрэл жэлдээ шахагдажа, гүрэндэ тушаагдаха юм. Хэрбээ энэ жэл мянтаад центнер гахайн мяха худалдаһан байбал, ерэхэ жэлдэ тэрэнээ 1600—1700 центнертэ хүргэхэ һанаатайбди.

Совхознай 1963 ондо 4,5 мянган центнер үхэрэй мяха абахаар түсэблэнхэй. Энээниие бэелүүлхэ арга дүүрэн бии. Мүнөө үедэ 800 гаран хашарагууд шахан таргалуулагдажа байнхай. Тэдэнэй тус бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 3 центнер болоо. Эдэ мал ерэхэ жэлэй январиин эхеэр тушаагдаха. Тиигэжэ 2,5 мянган центнер мяхан гүрэндэ орохо юм.

Үхэрэй мяха саашадаа улам ехээр абадаг болохын тула үнеэдэй тоо жэлһээ жэлдэ олошоруулагдана. Мүнөө 1800 үнеэтэйбди. Байгша ондо 500-гаад эмэ хашарагууд ороондо оруулагдажа, хээлитэй болонхой. Ойрын үдэрнүүдтэ 300 толгой түрэхэ ойротоһон хашарагуудые амяарлажа, тусхай гүүртэ эмхидхэгдээ. Ерэхэ жэл үнеэдэй тоо 2100 толгой болгогдохо ушартай. һүүлэй мэдээгээр 2080 үнеэд, эмэ хашарагууд ороондо оруулагдаад байна.

Эдэ бүгэдын хажуугаар хониной, мориной мяхан абтаха юм. Хойто жэлдэ 400 центнер мориной мяха абахабди. Тиимэһээ саашадаа адуугаа олошоруулха хэрэгтэй болоно. Мүнөө 120 гүүн ороондо оруулагданхай.

Түрүүшынгээ амжалтаар урмашаһан совхозой малшад ехэхэн оролдосотойгоор ажаллана. Үхэршэн Алексей Антонович Суханов 167 эрэ хашарааг шахан таргалуулжа байхадаа, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые ноябрь һарада сүүдхын 900 граммаар нэмээгээ. Мүн малшан Афанасий Еремеевич Безродный 102 хашарат шахахадаа, ноябрь һара соо дунда зэргээр сүүдхын 840 граммаар тус бүриинь шэнгүүр нэмээһэн байна. Шахамалнуудта үдэрэй 4 килограмм үбһэ, 3 килограмм зелёнко, 10 килограмм силос, 5—6 килограмм горохой һолоомо, 2 килограмм таряа талханай зүйл үгтэнэ.

Тиигэжэ манай совхозой коллектив ерэхэ жэлдэ 14000 центнер мяха гүрэндөө худалдаха гэһэн социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэнь дамжаггүй.

Г. Быков,
Кабанскын совхозой главна зоотехник.

Рая басаган 1956 ондо 7-дохи класс дүүргээд, Борьёогой совхоздо һаалишанаар хүдэлөө. 1960 онһоо хойшо Рая Батуевна хонишон болоҗо хүдэлхэ зуураа, байгша ондо 100 эхэ хонин бүрнһөө зуун гурбан хурьга, 4,2 килограмм нооһо хайшалжа абаа. Тиигэжэ нүхэр Р. Б. Морхонова гансашье совхоз соо бэшэ, харин республика соогоо мэдээжэ болонхой юм. Зураг дээрэ: Буряадай АССР-эй эхэнэрнүүдэй II съездын делегат, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Р. Морхонова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Түсэбһөө гадуур 4000 центнер һү худалдахань

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй танилсажа, Хориин аймагай Чисаанын совхозой (директорынь Ц. Ж. Базаржапов, парткомой секретарь Ц.-Д. Г. Гармажапов) хүдэлмэришэд һү һалияа дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. Совхоз гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэнхэй.

һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй 11 һарын дүн гаргагдаба. Энэ дүн жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн совхозой һаалишадые бүриншье урмашуулаа. Үнеэн бүриһөө 1500 литр һү һааха уялгаяа 100-гаад литрээр үлүүлэн дүүргэһэн эрхим һаалишад Цыпилма Дашиева, һамажап Бадмаева, Намжилма Санжиева гэгшэд мүрысөөндэ түрүүлнэ.

Тэрэшэлэн совхозой бусад малшадшье ехэ уялгануудые абаад, анхаралтайгаар хүдэлжэ байна. Жэшээлхэдэ, 138 эрэ хашарагуудые шахажа байһан нүхэр Гылыков һайн дүнгүүдые харуулна. Хашарагуудынь тус тустаа сүүдхэ бүри 800 гаран граммаар нэмэжэ байнхай. Энэ дүн нүхэр Гылыковай ажалаа һайнаар хэжэ байһыень гэршэлнэ. Мүн 6-дахи отделениин залуу малшнуудые шахажа байһан Доржи Эрдынеев баһал һайн дүнгүүдые туйлана. Тэрэнэй харууһалжа байһан мал тус бүридөө сүүдхэдэ 700 граммаар нэмэжэ байнхай.

Нэрлэгдэһэн малшад үбэлэй һаранuудта шахажа байһан малайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ нэгэ килограммаар нэмээхэ зорилготой.

И. Марактаев.

Мяханай үнэ сэн хямдарна

Хяагтын аймагай Пограничнa совхозой Ехэ Нугын отделениин Намсарай Жигмытовэй хүтэлбэрилдэг мяха абалгын ажахын-тоосооной бригада үшөө 40 центнер мяха гүрэндэ худалдаба, жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэнь. Түүхэтэ долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлэй 11 һарын туршада тус бригада 900 центнер үхэрэй мяха үйлэдбэрилжэ гүрэндөө худалдаба. Тиихэдээ энэ бригада үхэрэй мяханай өөрын үнэ сэнгые хямдаруулхын тула ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. Бухгалтернуудай тооложо үзэһэнэй ёһоор тус бригадын үйлэдбэрилһэн мяханай центнер бүхэнэй өөрын үнэ сэн 17 түхэриг 23 мүнгэтэ болоһон байба. Харин түсэбэй ёһоор центнер мяханай сэн 24 түхэриг 20 мүнгэтэ болохоор хараалагдаа һэн. Иимэ һайн дүн тус бригадада яагаад туйлагдааб? Нэн түрүүн, бригадын ажалые эзэн ёһоор, шадамараар эмхидхэһэнэй, хоёрдохёор, тэжээлээ зүбөөр гаргашалжа, малаа һайнаар таргалуулһанай ашаар лэ туйлагдаа.

Мүнөө үедэ тус бригадын гүүртэнүүдтэ 1000 бодо мал түлжүүлэгдэжэ, шахагдажа байнхай. Тэдэнэй 130-ниинь һаяар гүрэндэ тушаагдаха тула бүри һайнаар шахагдана. Эдэ үдэрнүүдтэ 60 толгой мал гүрэндэ тушаагдажа, жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэхээр хараалагдана.

(**«Ленинэй туг»** газетэһээ абтаба).

К. Осипов.

Түрүүшүүлээ хүсэхын тула

Яруунын аймагай «Коммунизм» колхоз гүрэндэ һү худалдаха 9 һарынгаа түсэбые 107 процент дүүргэһэн юм. Мүн 11 һарыншье дүнгөөр һайн амжалта туйлагдаа. Гүрэндэ үшөө 100 гаран центнер һү худалдабал, жэлэйнгээ түсэб дүүргэхээ байнабди.

Колхозой һаалишад Дарима Галсанова, Цырегма Чимитдоржиева, Сэсэгма Цымпилова, Бальжит Будаева, Чимит-Даша Цыренова гэгшэд һү һааха жэлэйнгээ түсэб ноябрь һарын эхеэр дүүргээ һэн. Мүнөө үедэ эдэнэр ажахынгаа түрүү һаалишад Роза Нанзатова, Цыбен-Дари Митыпова гэгшэдые хүсэхын түлөө тэмсэнэ. Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1800 гаран литр һү һааһан Роза Цыбен-Дари хоёршье бусадтаа хүсэгдэхэгүйн тула зоригтой шангаар хүдэлжэ байнхай.

Э. Бальжинимаев,
колхозой зоотехник.

[СССР]-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

[СССР-эй] МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЭДЕЭ ХООЛОЙ [ПРОМ]ЫШЛЕННОСТИИН ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕТ БАЙГУУЛХА ТУХАЙ

[СССР]-эй Верховно Соведэй Президиум хадаа СССР-эй Министрнүү[дэй Соведэ]й эдеэ хоолой промышленностиин Гүрэнэй комитет байгуулха [гэжэ тогт]ообо.

[Тус к]омитедэй мэдэлдэ ямар организацинууд болон предприятинуу[дай орохо] байһые СССР-эй Министрнүүдэй Совет тодорхойлон батал[ха ёһотой].

[СССР-э]й Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
[СССР-э]й Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.
[Москва, К]ремль. 1962 оной декабриин 7.

[СССР]-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

[СССР-э]й МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕТ БАЙГУУЛХА ТУХАЙ

[СССР]-эй Верховно Соведэй Президиум хадаа СССР-эй Министрнүү[дэй Соведэ]й худалдаа наймаанай Гүрэнэй комитет байгуулха гэжэ тог[тообо].

[СССР-э]й Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
[СССР-э]й Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.
[Москва, К]ремль. 1962 оной декабриин 7.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ХҮНГЭН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕТ БАЙГУУЛХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хүнгэн промышленностиин Гүрэнэй комитет байгуулха гэжэ тогтообо. Тус комитедэй мэдэлдэ ямар организаци болон предприятинуудай орохо байһые СССР-эй Министрнүүдэй Совет тодорхойлон баталха ёһотой.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль. 1962 оной декабриин 7.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЭЛЕКТРОТЕХНИКЭЭР ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕТ БАЙГУУЛХА ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум хадаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй электротехникээр Гүрэнэй Комитет байгуулха гэжэ тогтообо.

Тус комитедэй мэдэлдэ ямар организацинууд болон предприятинуудай орохо байһые СССР-эй Министрнүүдэй Совет тодорхойлон баталха ёһотой.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.
Москва, Кремль. 1962 оной декабриин 7.

АДУУН ҺҮРЭГ— АЖАХЫН БАЯЛИГ

Я. ХАРПУХАЕВ,
Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой адуушан

Хэр угһаа хойшо ажалша, малша буряад зон аян замайнгаа хахасашагүй хани байһан агта хүлэг мориёо магтажа гү, али тэрээнтэеэ үдэр бүриин уйдхар гашуудал гү, баяр жаргалые хубаалдажа дуулаһан дуун, шүлэг, үльгэр домогууд нютаг нуга, айл аймаг бүхэндэ хэды олон гээшэб!

Теэд гансахан хурдан хүлтэй моридойнгоо хатар, жороое гоёшоогоод байха бэшэ, харин атар тарган адуу улам олоор, бүри һайнаар үсхэбэрилжэ, арбан далан, эрхим шанартай мяха Эхэ орондоо, арад зондоо элбэг дэлбэгээр үгэхэ зорилго табигдажа байна бшуу. Колхоз, совхозуудтамнай оньһото техникэ, трактор, машинануудай улам олошоржо байбашье һаань, морёор хэхэ гар үзүүрэй ажал үшөөл ехэ ха юм.

МОРИН ЭРДЭНИИЕ МАРТАЖА БОЛОХОГҮЙ

Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд яахадаа энэ һалбарида анхарал табинагүй, өөдэнь татахые оролдоногүй гээшэб гэжэ гайхадагби. Үнэндөө һайса шүүжэ шэбшэжэ үзэхэдэ, адуун һүрэгые тон зүбөөр үсхэбэрилжэ, харууһа, тэжээлыень һайнаар эмхидхэжэ шадаа һаа, энэмнай ажахынуудта алишье талаараа ашатай туһатай һалбари боломоор.

Абаад үзыт. Мүнөө ямаршье колхоз, совхоздо үхэр мал, хони хурьгадые морёор лэ адуулна ха юм. Жэшээнь, фермэ, гүүртэ, отарада 2-3 модоной газарһаа үбһэ, түлеэ асарха бүхэндөө машина, трактор намнаха аалши? Үгы даа. Морихоноол хүллэһэн дээрэ. Энэ мэтэ мори унаагаар хэхэ жэжэ ажал барагдахагүй. Мүнөө колхоздохи 150 гаран хүдэлмэриин мориднай жэлдээ нилээд ехэ ажал хэнэ гээшэ.

Тэрэшэлэн хэдэн зуун адуун һүрэгтөө хүхэ үбһэ хүндэлэн хазуулангүй, гансал хээрын хагда ногоондо үбэл зунгүй адуулаад, тарган мяха гүрэндэ худалдабал, хэды ехэ олзо доход оруулагдахаб.

Тиигэбэшье ганса манай эндэ бэшэ, мүн бүхы республика дотор һүүлэй арбаад жэлэй туршада адуу зүбөөр үсхэбэрилхэ асуудалда анхарал ёһоор табигдахаяа болишоһониинь ехэл шаналмаар. Жэшээлхэдэ, 5-6 жэлэй саада тээ Баргахан нютагтамнай гурбан колхоз нэгэдэхэдээ, мянга һайса гаран адуутай болоо һэн. Теэд он жэлэй ошохо тудам тэдэмнай улам үсөөржэ, мүнөө бидэ, минии дүү хүбүүн Доржо Харпухаев, Цырен-Доржо Эрдынеев гурбан оройдоол 330 гаран адуу хаража байнабди.

Яахадаа адуун һүрэг иимэ ехээр хороо гээшэб гэжэ абаһаар асуудал табиха ушартай болоно.

ГОЛ ШАЛТАГААН—ГҮҮД ҮСӨӨН

Сэхыень хэлэхэдэ, гансашье манай эндэ бэшэ, хаа хаанагүй шахуу нэгэ үе хүгшэн залуушье, азарга гүүншье илгаагүй, һүрэг сооһоо шэлээд лэ моридоо үнсэгдэжэ мэдэлэг болошоо һэмнай. Тиигэжэ хэдэхэн жэл соо колхоз, совхозуудта нилээд олон адуу морид мүртэй аша үрэгүйгөөр хюдагдаһан байха. Тэрээнһээ гадна, гүүдые зүбөөр

харууһалжа, эдеэлүүлжэ, хаһа сагтань ороондо оруулаад, унага олоор абахын тула үнэхөөр оролдодоггүй дээрэһээмнай жэлһээ жэлдэ гүүд олоороо һубайрна, унага хаяна, түлынь гарзална ха юм. Илангаяа һүрэг соо гүүдэй үсөөн дээрэһээ адуу моридой тоо толгой олошорногүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Тусхайлбал, манай колхоздо 330 гаран адуун соо оройдоол 98 гүүд ябана. Энэ жэлдэ тэдэнһээ 84 унага абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлээбди. Нёдондо зуун гүүнһээ 70 унага, урзанда—60 унага абаһан байгаабди. Хэрбээ ядахын сагта бүхы адуунаймнай 50 процентэньшье гүүд байгаа һаа, хэды олон унагад нэмэжэ абтаха һэм! Тиигэбэл, жэлдээ 150—160 унага абаад, һайнаар түлжүүлжэ, нилээд олон адуу шахажа, гүрэндэ худалдаха, хүдэлмэриингөө моридто нэмэжэ оруулха, үсхэбэридэшье табиха байгаабди. Харин мүнөө жэл бүри 30—40 мори голодоһондо гаргаад, үүсэлжэ худалдаад, мүн 20—25 залуу адуу һургажа абахадамнай, саада тээнь адуун һүрэгые олошоруулха, үсхэбэридэ табигдаха юумэ үлэнэгүй бшуу. Тиимэһээ адуун һүрэгэй тоо толгой нэгэшье нэмэнэгүй, халтад гэхэдээл бага багаар хорожо, үсөөржэ байна.

ТҮЛ ОЛООР АБАХА ГЭБЭЛ, ТЭЖЭЭЛ БҮ ГАМНАЯ

Саашадаа адуун һүрэгэй тоо толгойе эрид олошоруулха арга боломжо бии гү? Гүйсэд бии. Манай колхоздо, мүн аймагай бусадшье ажахынуудта адуу мори үбэл, зуншье бэлшээхэ эдинсэ хагда ногоотой үргэн уужам газар дайда яһала элбэг. Нэн түрүүн гүүдээ эрид олошоруулжа, зохид хаһа сагтань ороондо оруулаад, түлыень һайнаар абаха хэрэгтэ гол анхарал хандуулха зэргэтэйбди. Илангаяа азарга, түрэхэ гүүдэй харууһа, тэжээлдэ тон харюусалгатайгаар хандадаг болохо сагнай ерээ.

Абаад үзэгты. Мүнөө бидэнэй хаража байһан 330 гаран адуун (100 гүүн) соо оройдоол 3 азарга ябана. Тэдэмнайшье хүгшэржэ, шуһа нииллэжэ, һэлгэхээр болошонхой. Гадна тэдэндэ һогооборшье үбһэ эдюулнэгүйбди. Тэрэшэлэн түрэхэ дүтэлһэн, һаяхан түрэһэншье гүүд, унага даагадта баһал хээрын хагда ногооһоо бэшэ ондоо тэжээл үгтэнэгүй. Иигэжэ байхадамнай, яагаад унаган олон абтахаб даа.

Үнэндөө үүлтэр һайнтай азарга олон болгоод, тэдэнээ ороондо табихынгаа урда илгажа, тусгаар эдеэлүүлхэ, мүн хүндэ хээлитэй, һаяхан түрэһэн гүүдтэ хубаариинь зэргээр үбһэ тэжээл баһал үгэлсэдэг байгаа һаа, тэдэмнай һубайржа, унага хаяжа байхаяа болихо һэн. Илангаяа үбэлэй һаари хүйтэн, хабарай хагсууда унага, даагадые тусгаар илгаад, тэжээдэг болоо һаамнай, ехэл һайн бэлэй. Харин мүнөө хэдэн центнер үбһэ, һолоомоёо адуунһаа харамнаабди гээд, гүүдээ унага хаюулжа, түлыень үхүүлжэ, олохон мянган түхэригэй гарзада орохо бэшэ аалди?

Адуун һүрэгые ёһотойл ашаг олзо ехэтэй һалбари болгохын тула тэдэниие ажахын тоосоондо оруулаад, адуушадта бэлшээри, сабшалангай газар, хэрэгтэй зэр зэмсэг даалгаад, ажалайнь түлөөһые абаһан продукциинь жэшээгээр үгэдэг болоо һаа, ашатай үрэтэй байха һэн гэжэ һанахаар.

Гадна хэнэйшье мэдэһээр, адуушадай ажал амар бэшэ. Илангаяа үбэлэй шанга хүйтэн, һалхи шуурган гү, али зунай һүниин аадар бороо соошье тэдэмнай ходол сүүдхээр хээрэ ябадаг зон гээшэ. Тиимэһээ һайн байра, дулаан хубсаһаар хангаха тухай бодомжолхоор байна.

Тиихэдэ хаанашье хүдэлжэ байһан хүн бүхэн даалһан мори унаадаа эзэн ёһоор, гамгайгаар хандадаг һаамнай, яагаашье һайн һааб. Адаглажа ябахада, зариман ямаршьегүй һайн моридые хайра гамгүйгөөр, гарһаа гаратар, хүлһөө буутар унаад, эсэстэнь дохоло һэхэлэн гү, али «барижа мордохо дэлһэгүй, батаганаа үргөөхэ һүүлгүй», ташаандань ташуур үлэхөөр болгоод, адуунда асаржа хаядаг. Тиихэдэнь хара буухаар даа. Теэд унаганай эхэһэ гараад, хүлөөроо газар тулгажа эхилхэһээнь бөөмэйлэн хаража, бэеэ хүсэһэн морин болгохын тула адуушан хэды ехээр оролдодог бэ. Энээниие һанажа ябаха ёһотой байгаабди.

Адуу мори үсхэбэрилгэдэ бии байһан эдэ мэтэ дутагдалнуудые яаралтай түргэн усадхажа, энэ һалбариие өөдэнь татахын тула бултадаа үнэн зүрхэнһөө оролдоо һаамнай, бидэнэй хэһэн ажал, хүсэл эрмэлзэлгэ дэмы хосорхогүйл байха.

М. Намжилов,
бэшэжэ абаба.

Хүртэйн леспромхоздо КПСС ЦК-гай Пленумэй материалнууд хүдэлмэришэд анхарал ехэтэй шудална. Зураг дээрэ: үдын эдеэл[гын] үедэ коммунис ажалай бригад[ын] бригадир Николай Варфоломеев [Пле]нум дээрэ Н. С. Хрущевэй хэл[эһэн] түгэсхэлэй үгэтэй хүдэлмэриш[эдые] танилсуулжа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото

АГИТАТОР АРТАМОН КАЛАШНИКОВ

Улаан-Үдын трикотажна фабрикын партийна эхин организациин шадамар бэрхэ, дүй дүршэл ехэтэй агитаторнуудай нэгэниинь үнинэй коммунист Артамон Лукич Калашников юм. Нүхэр Калашников фабрика дээрэ кадрнуудай таһагые даагшаар хоёр жэлһээ үлүүтэй сагай туршада ажаллажа байхадаа, эндэхи ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Хүн зонтой хөөрэлдэхэдөө шадамар бэрхэ, хододоо олон янзын ном, газетэ, журналнуудые уншадаг, мүн орон доторой болон гадаадын һонинние һайнаар ойлгодог байһаниинь харaадаа абажа, партийна эхин организаци фабрикынгаа эгээл шухала, үйлэдбэриин харюусалгатай участогуудай нэгэн болохо хубсаһа оёдог цехтэ тэрэниие агитатораар томилоо һэн.

Һаяхан түрэл оронoймнай ниислэл Москва хотодо үнгэрһэн КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй хүдэлмэриин үедэ Артамон Лукич цехэйнгээ хүдэлмэришэдэй дунда үдэр бүри үдын эдеэлгэнэй забһарта ошожо хөөр[элдөө]нүүдые үнгэргөө. Хүдэлмэришэдтэ Н. С. Хрущевой элидхэлэй гүнзэгы удха шанарыень хэлэжэ ойлгуулаа. Эдэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэдөө, фабрикынгаа, мүн тус цехэйнгээ ажал хүдэлмэриһөө жэшээ абажа, социалис мүрысөөнэй хэр зэргээр ябажа байһаниие харуулба. Жэшээлхэдэ, трикотажна фабрикын коллектив байгша онло продукци бүтээн гаргаха жэлэйнгээ түсэбые октябриин 25-да дүүргээд, мүнөө түсэбһөө гадуур ажаллажа байна. Энэ жэшээе нүхэр Калашников хөөрэлдөөндөө шадамараар хэрэглэжэ, хүдэлмэришэдые шэнэ амжалтада зоригжуулна.

Тээсгэн «Амжалта—оролдосын үрэ дүн» гэһэн темэтэй хөөрэлдөө нүхэр Калашников ехэ һонирхолтойгоор үнгэргэбэ.

Фабрикын хубсаһа нэхэдэг цехтэ коммунис ажалай ударник комсомолка Валентина Гармаевагай хүтэлбэрилдэг бригадынхид жэлһээ үлүүтэй сагта ажалдаа нэгэтэшье голодоһо гарганагүй, эрхим шанартай продукци бүтээнэ. Тиихэдэ энэ бригадын гэшүүд бултадаа үдэшын һургуулида һуралсажа, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ. Мүн тус бригадада ажалай журам хазагайруулха ушар нэгэтэшье үзэгдөөгүй. Энээндэ агитаторай хубита бии.

Агитатораар томилогдоһонһоо хойшо Калашниковай хэһэн һайн һайхан хэрэгүүд олон.

—Артамон Лукич, мүнөө ажалай ямар амжалтын түлөө тэмсэнэт,—гэжэ асуухада:— Гуша мянга зургаан зуугай түлөө...—гээд тобшохоноор харюусадаг.

—«30600» гэһэн тооe маанадһаа алишье сагта асуугаа һаатнай, мартахагүй байхабди,—гээд хубсаһа оёгшод Мария Ахмарова, Тамара Лосева, Валентина Вишнякова болон бусад, агитаторай хөөрэлдөө шагнагшад, нэгэн доро харюусанад. Тус тоогой ушарынь гэхэдэ, трикотажна фабрикынхид жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур гуша мянга зургаан зуунһаа доошо бэшэ хэһэг трикотажна хубсаһа нэхэжэ, оёжо гаргаха социалис уялга урдаа абаад, мүнөө эсэшэ сусаашагүйгөөр ажаллажа байна.

КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябриин Пленумэй хүнэлэлдэ тус фабрикынхид улам эршэ зоригтойгоор ажаллана.

Тус фабрикын цехүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хубсаһа оёдог цехэйхид түрүүлжэ ябана.

—Манай цех үйлэдбэриингөө даалгабариие һарадаа 114—116 процентээр дүүргэнэ. Энээндэ агитатор Калашниковай оролдолго бии,—гэжэ цехэй начальник В. И. Медведева магтана.

Агитатор Калашниковай дүй дүршэлые бусад агитаторнуудта халан абхуулхын зорилгоор фабрикын партийна эхин организациин бюрогой секретарь В. Т. Белых байгша оной июль һарада «Агитатор Калашниковай дүй дүршэл тухай» гэһэн темээр агитаторнуудай зүблөө үнгэргөө һэн. Энэ зүблөөндэ хабаадаһан агитаторнууд хүдэлмэришэдтэй ямар аргаар һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, тэдэниие ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулха тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэһэн юм.

Мүнөө үедэ тус фабрикын бүхы агитаторнууд КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй материалнуудтай хүн зоноо танилсуулжа байнхай.

Д. Шагдуров.

„Обществоведени" г[эһэн] һуралсалай шэнэ пред[мет] бии болгогдобо

МОСКВА, декабриин [...] (ТАСС). 1962-63 онуудай [һу]ралсалай жэлэй хоёрдохи [...] хадһаа эхилжэ, дунда һу[р]линуудай һүүлшын класс[уудта] болон техникумүүдэй [...] классуудта «обществове[дени»] гэжэ һуралсалай шэнэ [пред]мет бии болгогдобо. Энэ [...] хадаа һурагшадые поли[тиче]скэ эрдэмэй үндэһэ һу[...] мэдэдэг болгохо гэһэн зор[илго]той юм.

«Обществоведени» һур[...] дай ухаан бодолдо ком[...] үзэл суртал, һайн абари[...] шалые хүгжөөхэ хэрэгтэ [...] ехэ үүргэ дүүргэхэ байна[...] шэнэ предмет хадаа һур[...] нуудые болон техникум[...] дүүргэгшэдэй марксизм[...] низмын, юрэнхы эрдэм[...] үндэһые бата бэхеэр ой[...] ажал хүдэлмэридэ хүн[...] тэй болгохо гэһэн зорил[го...] юм.

Мүнөө «обществоведе[ни...] программа болон тэр[...] зааха һургаал заабарин[...] ном гаргагдаад байна. [...] энэ предмедэй ном бэлдэ[...] байна.

Шэнэ предмедые амж[...] тай һайнаар зааха гээш[...] шанарай, һургуулинуудай [...] тэлбэрилэгшэдэй болон [...] дай гэгээрэлэй органууда[й] шухала политическэ зор[...] болоно.

ШАДАМАР ПРОПАГАНДИСТ

Пропагандист Анатолий Фадеевич Багрий ерэжэ, Улаан-Үдын мяханай комбинадай кружогто хабаадагшадай ээлжээтэ хэшээл эхилбэ.

—Нэгэдэхи империалис дайн ямар шалтагаануудһаа эхилээ бэлэй,— гээд түрүүшын асуудал табигдаа.

Нэгэ хэды минутын туршада абяа шэмээгүй болоһоной һүүлээр заһабарилга-барилгын цехэй дархан С. Дорофеев энэ асуудалда харюусахам гэбэ. Тиигээд нэгэдэхи империалис дайн ямар шалтагаанаар эхилээ һэм, энэ дайн хэндэ ашатай олзотой байгаа бэлэй гэжэ нүхэр Дорофеев ойлгосотой, тобшохоноор хөөрэһэн байна.

Модошо дарханай хөөрөөгөө дүүргэһэнэйнь һүүлээр хэндэ ямар асуудал бииб гээд Анатолий Фадеевич һуралсагшадтаа хандана. Түрүүшын хүнэй тодоор харюусаһанда ямаршье асуудал гарабагүй. Тиихэдэнь нүхэр Багрий хоёрдохи асуудалаа табяа. Энэ мэтээр слесарь В. Луговой, теплоцехэй шулуушан Ф. Пивняк, слесарь В. Осадчих болон бусад дэлгэрэнгыгээр харюусаба.

Партиин түүхэ шудалха кружогто хабаадагшадай иимэ эдэбхитэй һайнаар һуралсадагынь гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, пропагандист нүхэр Багрий ажалаа шадамараар ябуулдаг, бүхы асуудалнуудые тодорхойлон харуулхадаа, һурагшадай анхаралые бэрхээр татадаг байна.

Пропагандист өөрөө хөөрөөд лэ байдаггүй, харин һуралсадаг хүн бүхэнэй һаналые хэлүүлдэг, тэдэнэй хөөрөөе аятай зохидоор тобшолон хэлэдэг юм. Зүбшэжэ байһан асуудалнуудаар политическэ, уран һайханай ямар номуудые уншаһыень, ямар шэнэ һанал бодол түрэһыень мэдэжэ абадаг заншалтай. Тиихэдэ һуралсадаг хүн бүхэн богонихон аад, гүнзэгы удхатайгаар, үгэ хэлэнэй талаар зүбөөр хэлэхэ ёһотой гэһэн эрилтэ табидаг байна.

Гурбан жэлэй туршада оролдосотой бэрхээр хүдэлжэ байһан пропагандист А. Ф. Багрий баян дүршэлтэй болонхой. Партийна гэгээрэлэй һуралсалай һая эхилхэ болоходонь, нүхэр Багрий гэгшын кружогто һуралсаха зон угаа оло[н бай]гаа.

Пропагандист нүхэр Б[агрий] гэгшын хүтэлбэрилдэг кр[ужог]то мяханай комбинадай [за]һабарилгын цехүүдэй ко[мму]нистнууд гол түлэб һу[ралса]даг. Партиин түүхые шу[да]зуураа, һуралсагшад [...] асуудалнуудаа болото[...] таяа холбожо харадаг за[...]тай. Ажал тухайгаа х[...] хөөрэлдэхэдөө, ямар дут[агдал]нуудтай байһанаа, т[...] хайшан гэжэ усадхаха[...] дэнэр хөөрэлдэдэг юм.

Нэгэ хэшээлынь манай [пар]тиин ЦК-гай ноябриин П[ленү]мэй шиидхэбэринүүд тух[ай бo]лоһон байна. Һүүлээрнь [кру]жогто хабаадагшад хэ[...] һуужа, хүн бүхэн ажала[...] аргаар улам бүтээсэтэй[...] нартай болгохо тухайга[...] шөө бэлэй.

Г. Харче[...]
Улаан-Үдын мяханай [комби]надай парткомой гэшү[үн].

Һонирхолтой лекци

Һаяхан Улаан-Үдын хлебобазын клуб соо хүн зон олоороо сугларба. Энэ үдэшэ уласхоорондын байдалаар лекци уншагдаха байгаа. Уданшьегүй хлебобазын парткомой секретарь С. С. Козлов [...] Хилтухинда үгэ үгөө.

Һүүлээрнь хүдэлм[эришэд] һонирхоһон асуудал[нуудтаа] тодорхой харюунуудые [...]

А. Миха[...]

ТОН ЕХЭ ҺОНИРХОЛТОЙГООР

Колхозой түб тосхон Холодный.

Холын Хойто-Байгалай «Дружба» гэжэ звенк колхозой гэшүүд партиингаа Центральна Комитедэй ноябриин Пленумэй материалнуудтай тон ехэ һонирхолтойгоор танилсажа байна. Колхознигууд хамтынгаа ажахы саашадань хүгжөөхын тула шухала хэмжээнүүдые хараална.

Урдань звенк зон нүүдэл байдалтай, ой тайгаар агнуури хэжэ ябадаг һэн. Мүнөө Холодный гэжэ нютагта һуурижаад, һаруул һайхан гэр байрануудтай болонхой, һургуули, клуб, библиотекэ, магазин, медицинскэ пункт, үхибүүдэй саад гэхэ мэтэ культурын эмхи зургаануудай байшангуудые баринхай.

Хэрбээ урдань колхознигуудай гол ажал агнуури байгаа һаа, мүнөө тэндэ орошон, һаалишан, моришон, овощевод, загаһашан, үнэгэшэн, моторист, шофёр гэхэ мэтэ мэргэжэлтэд бии болонхой. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада колхоз оронуудайнгаа тоо толгой гурба дахин олошоруулжа, 1200 гаран толгой болгоод байна. Орын фермэнүүд ажахын тоосоондо оронхой.

— Колхозоймнай гол ажахы оро үсхэбэрилгэ юм.— гэжэ правлениин түрүүлэгшэ Алексей Николаевич Гонюгин хөөрэнэ.— Тэрэнһээ жэлһээ жэл бүри олзо доход ехээр абадаг болонхойбди. Хэрбээ нёдондо жэл 16540 түхэриг олзо олоо һаа, мүнөө жэл 40 гаран мянга гэхэ гү, али хоёр дахин ехэ болоо юм.

Бригадануудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ коммунист Евгений Гонюгинай хүтэлбэрилдэг бригада түрүүлжэ ябана. Тус бригадынхид 100 эхэ оройһоо 82 түл абажа, гээлтэ хоролтогүйгөөр түлжүүлээ. Фермын гэшүүд Анна Ильинична Гонюгина, Михаил Иванович Икеров болон бусад оролдосотой һайнаар хүдэлнэд.

Колхозой түрүү орошон Екатерина Алексеевна Симорчина

Абаһан уялгануудаа заатагүй дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ коммунист Сергей Михайлович Симорчиной хүтэлбэрилдэг бригадынхид жэшээ харуулан хүдэлнэ. Бригадын бүхы гэшүүдэй оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнь ашаар үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэржэ байна.

Энэ оной март һарада колхозой партийна организаци залуу коммунист Татьяна Арпиульевае халтар хара үнэгэнэй фермые даагшаар табиһан юм. Даалгагдаһан харюусалгатай участогтаа нүхэр Арпиульева үүсхэл оролдосотойгоор ажаллажа, нилээд амжалта туйлаа, түрэл колхоздоо хэдэн арбаад мянган түхэригэй олзо оруулаа.

Халтар хара үнэгэдэй фермые даагша Татьяна Арпиульева.

Ниитын зөөри нэмэхэ хэрэгтэ загаһа барилга бага бэшэ туһа хүргэнэ. 62 наһатай колхозник, загаһашан Степан Николаевич Копейкин тон ехэ үүсхэл оролдолго гаргана.

— Үндэр наһатай болоошье һаа, партиингаа XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлгэдэ хабаадалсангүй, түрэл колхозойнгоо ажахы бүри түргэнөөр хүгжөөхын түлөө оролдонгүй байха аргамнигүй,— гэжэ Степан Николаевич хөөрэнэ.

62 наһатай загаһашан Степан Николаевич Копейкин.

Намар, үбэлэй үедэ колхознигууд олоороо агнуурида гаража, гүрэндөө «зөөлэн алта» ехээр тушаадаг, колхоздоо олзо доход ехээр оруулдаг гээшэ. Жэлһээ жэл бүри түсэб, уялгануудаа үлүүлэн дүүргэдэг, мэргэжэл шадабаритай болоһон ангуушад энэ колхоздо үсөөн бэшэ. Коммунист Александр Евсеевич Скосырский тэдэнэй нэгэн болоно.

Нёдондо жэл Александр Скосырский 32 булга, хэдэн зуугаад хэрмэ, ондатрануудые барижа, түсэб, уялгаяа амжалтатайгаар дүүргээ юм. Энэ намар тэрэ 400 гаран ондатра баряа, мүнөө хэрмэ, булга агнажа байна.

Ангуушан Александр Евсеевич Скосырский.

Ц. ДАШИЕВАЙ фототекст.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1962 оной декабрийн 9.

Жэлэй дүн гаргажа байхада

ОЛЗЫН ОРОНДО ГАРЗА ХЭГДЭНЭ

Хоёр жэлэй саада тээ Хяагтын аймагай «Дружба» колхоздо елэн хара үнэгэд асаргадажа, хүнүүдые ехээр һонирхуулаа бэлэй. Тэдэнь Прибайкалиин аймагһаа асаргадаһан юм. Тиигээд Ведровка гэжэ үзэсхэлэн һайхан байгаалитай газарта ангай фермэ бии болгогдоо һэн. Хабтагайгаар бариһан томо харша соо тэбхэр заахан гэрхэнүүдтэ үнэгэд байлгагдаба.

Олзо ехээр үгэдэг иимэ фермэтэй болоходоо, колхозой гэшүүд ехэтэ баясаа бэлэй. Тэрэл асаргадаһан жэлдээ эхэ үнэгэдэй түрэжэ эхилхэдэ, колхознигууд бүри урмашаһан юм.

— Түрүүшээр хоёр үнэгэн түрэжэ, аяар 10 гүлгэтэй болоо һэмди. Асарһан 13 үнэгэднай богонихон болзоройн туршада 23 болобо,— гэжэ фермын эрхилэгшэ нүхэр Кондинский омогорхон хөөрэдэг байгаа. Зүгөөр тэрэнэй урма уданшьегүй хухараа бэлэй. Юуб гэхэдэ, ехэ һайнаар томо боложо байһан гүлгэдынь олоороо үхэжэ эхилээ. Тиигээд 2,5 һарын үнгэрөөд байхада, бүхы гүлгэдынь гарзалшоо. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, колхозой хүтэлбэрилэгшэд үнэгэдэйнгөө фермэдэ анхарал багаар хандуулдаг болоһон байгаа. Үнэгэдэй тон шухала тэжээлынь болодог һүн, мяхан, огородой эдеэн үдэр болгон нормынгоо ёһоор үгтэдэггүй байһан.

Мүн хоёрдохи жэлдээшье тус фермэ мүртэй үрэ үгөөгүй. 11 эмэ үнэгэдэй табаниинь лэ гүлгэлбэ. Үнэгэн бүхэн 5, зариманъ 6-7 гүлгэ гаргаһан байгаа. Баһа эдэ гүлгэдыньшье томо болоогүй, баран үхэшоо. Тэдэнэй нэгэниинь лэ үлөөд, мүнөө үбэлжэжэ байна.

Абтаһан гүлгэд яахадаа гарзалнаб, фермэнь өөдэлнэгүй гээшэб? Нэн түрүүн үнэгэдые харууһалха, эдеэлүүлхэ хэрэгтэ зоотехническэ заабари сахигданагүй. Жэшээлхэдэ, үнэгэд ороондо орохо үедөө гансал хилээмээр, үһаар хооллуулагдадаг, мяханай зүйл хааяахан лэ үгтэдэг байба. Тиихэдээшье тон шанаргүй, муудашаһан тэжээл асаргададаг байна. Гол түлэб эдэ шалтагаануудһаа үнэгэд олоороо гарзална бшуу. Томо боложо байһан гүлгэд һүөөр дутахадаа, ехээр муудадаг байна. Фермые даагша нүхэр Кондинский гэртэһээ һү асаржа гүлгэдөө хооллуулдаг. Теэд тэрэньшье мүртэй туһа хүргэдэггүй юм.

Колхозой зоотехник мэргэжэлтэд ангай фермэдэ биратай анхарал хандуулнагүй. [...]нэр фермэдэ хаа-яа [...] ан үсхэбэрилэгшэдтөө [...]даггүй байгаа.

Ажахын хүтэлбэрил[эгшэд] зүгһөө ан үсхэбэрилгэ[дэ] хойрогоор хандадаг уш[ар] гарзада оруулжа ба[йна]. Гүлгэдэй үхэһэнһөө энэ колхоз 4,5 мянга[н түхэри]гэй гарзада ороо юм. [...]лэн үнэгэдые худалда[...]һан сэнгыень, тэжээлэ[...]гашые, ан үсхэбэрил[...] үгтэдэг ажалайнь тү[лөө...] мүн байрыень бариха[...]хэ хүдэлмэридэ гаргаш[...]һан зөөриие хамтаруул[...]лобол, нилээд ехэ мүн[гэ] хосоржо байна. Тин[...] тус колхоз ан үсхэбэри[...]горитой олзо абаха б[...] энэ шухала хэрэгтэ хү[...]лэгшэдэйнгөө, мэргэ[жэ]лтэ[...]дэйнгээл халирхайгаар [...]даг дээрэһээнь гарзада[...] тиим[...]

Олзо ехэтэй һалбари[...] гэнөөр хүгжөөхэ т[...] КПСС-эй ЦК-гай н[...] Пленумэй тоггоол соо [...] сотой тодоор хэлэгдэнэ[...] мэһээ колхозой хүтэлб[...] шэд парти, правител[ьство...] эрилтын ёһоор ан үсхэб[...] дөө горитой анхарал ха[...] жа, бүхы дутагдалнуу[...] рын болзорто усадхаха[...] нүхэд[...]

С. Кл[...]

Уран зохёолой хуудаһан

...ЛЭИ ҮДЭР...

Б. ПОПОВОЙ фотоэтюд.

Уран зохёолшодой союзда

Һаяхан, декабриин 7-ной үдэр, Буряадай уран зохёолшодой союзда залуу поэт Лобсон Тапхаевай шүлэгүүдые зүбшэн хэлсээ.

Нүхэр Тапхаев өөр тухайгаа тобшохон мэдээсэл хээд, хэдэн шүлэгүүдээ уншаба.

Лобсон Тапхаев 1958 онһоо шүлэг бэшэжэ эхилһэн юм. Зохёолнуудынь республикын газетэ, журналда, мүн хүршэ областиинпшье газетэнүүдтэ толилогдодог. Тэрэнэй шүлэгүүд түрэл һайхан Түнхэн нютагайнгаа, мүндаргата Саяанайнгаа, Шумаагай арюун аршаанай охёор, арсын хангалаар амилдаг.

Зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадагшад поэдэй шадабари ехэтэй байһые, мэдэрэл дүүрэн гүнзэгы сэдьхэлһээ мүндэлһэн шүлэгүүдыень һайшаабад. Илангаяа «Этигэл» гэжэ цикл, «Дугы дээрэ»; «Соолгон дээрэ», мүн бусад богони шүлэгүүдынь магтагдаба. Эндэ хэлэ бэшэгэй кандидат, критик Ц. Дугарнимаев, поэдүүд Ц. Жимбиев; Даши Дамбаев, багша С. Балданов, журналист Р. Цыбиков гэгшэд өөһэдынгөө һанал бодолые хэлээ.

Мүн залуу поэдэй зарим дутуу дунданууд элирүүлэгдэжэ, зүбшэлгэдэ хабаадагшад залуу бэшэгшэдэ творческо шэнэ амжалтануудые хүсэбэд.

Баатар ЗОДБОЕВ

...НХИНЫШ, ХУУРАЙМ УТАҺАН

1.

...жа толорһон
...мүнгэн уула лэ.
...нии дамжуулһан
...уурал үбгэд лэ.
...ожо ханхалһан
...й мүшэр арюун лэ.
...эны магтаһан
...ын сэдьхэл арюун лэ.

2.

...хоолойн эршые
...эдэжэ туршахам, —
...ориноймхилгааһан,
...дором ханхина.
...арайта инагни,
...татан миһэлзэ.
...газарай хүбүүнби —
...зүрхэм зангира.
...адхан хиисээшэ
...бором хурдан гү?
...оройгоор ниидээшэ
...ургэд хурдан гү?
...раа нугарһан
...харгы ута гү?
...һаа намнаһан
...харгы ута гү?

3.

...гайхуулһан һара шэнги
...һаруул шарайтай
бэлэйш.
...ар гайхуулһан уһан
шэнги
...номгон сэдьхэлтэй
бэлэйш.
...айхуулһан тугас шэнги
...ржагар шанхатай
бэлэйш,
...айхуулһан сэсэг шэнги
...һанал сээжэтэй бэлэйш.
...рахан үһөөршни
...иин наададаг бэлэйл.
...унайш аялгы
...уряан дабтадаг бэлэйл.

4.

Холы зорин ябахадаш,
Хатуу сагууд ушарха.
Холбоо талаяа һанахадаш,
Хүсэл эршыш нэмээхэ.
Түмэн зоной жаргаһан
Түрьеэ ехэ хото дээр
Түбиин гурбан яһатанаар
Түхэреэлхэдэжэ һуухадаа,
Дурна мэргэн Буряадаа
Дурдан, хөөрэн дуулгаа һэм.
Досоо зүрхэм дүлэтэжэ,
Домог, түүхынь дуулаа һэм.
Зулгы буряад дангинын
Зүһэн һайхан шарайень,
Зандан модо ниилүүлэн,
Залган һиилэн холбоходом,
Зурааша эрхим нүхэдни
Зүбшэлсэжэ баясаа һэн.
Зүүн зүгэй урлалгые
Зохид гэжэ магтаа һэн.
Зааханай танил мүшэнүүдээ
Золтон харан ябахадаа,
Зэрэлгээтэ хабарай һалбархы
Зургаа дахижа угтаа һэм.
Хамтын үргэн байрадам
Хабар гэнтэ ерээ гү —
Халюун шаргал таламни
Хаа холоһоо дуудаа гү?
Үргэн сагаан Сэлэнгын
Үрдахыень харажархёод,
Ульган дошхон хүлэгэйнгөө
Инсагаалхыень дуулажархёоб.
Унаган дэлюун нойроймни
Утаһан дээгүүр дамжаалһан,
Инаг дурам даруухан
Эмнин холуур миралбал.

Дондок УЛЗЫТУЕВ

Шэбшэлгэ

I.

Үшөө тэрэ сэнхир сагта, ногоон нойрто даруулан, номгон сагаан һалхинай долгин соохоно тамаран ябахадаа... Балшар наһан! Эгээл энэ үедэ Эреэн хадын үбэртэ эжытэеэ хонёо адуулжа ябахадаа, буряад малгайн сасаг мэтэ яб ягаахан сэсэгэй нажарай һэбшээндэ найгалзан һуухые обёоржо:—Эжы-аа, эжы, энэ ямар сэсэг бэ даа?—гэжэ асуугаа бэлэйб.

—Хонхо сэсэг гээшэл даа, хүбүүмни, ягаахан хонхо,—гэжэ эжымни хэлээ һэн.

Хонхо сэсэг, ягаахан хонхо! Юундэшьеб даа, үбдэг дээрээ һэхэржэ, сэсэгэй дэльбэхэндэ зүүн шэхээ дүтэлүүлэн, шагнаархажа һуутарни, шэнгэхэн аад, яһала элихэнээр тэрээхэн сэсэгни жэнгирэн, ханхинан байгаа бэлэй.

—Хонхо сэсэг, ягаахан хонхо!—гэжэ һүүхирэн, дэбхэржэ собхоржо ябаад, тэрээхэн сэсэгые тойрон ээрэмшээгээ бэлэйлби.

Хонхо сэсэг, ягаахан хонхо!

Тэрэ гэһээр хорин жэл үнгэршэбэ. Холын холо хото городуудаар тэнээб. Ямаршье сэсэг бэдэрээ хүнбиб даа—бү мэдэе; яһала, ябагдаа, теэд хонхо сэсэг, ягаахан хонхоһоомни бүри һайхан сэсэгые үшөөл хараагүйб. Элдин нютагаа бусажа ерээд, энэ һайхан хүхын дуунай үедэ, Эреэн хадынгаа хормой дамжан алхалнаб...

Хонхо сэсэг, ягаахан хонхо!

Үбдэг дээрээ һэхэржэ, сэсэгэй дэльбэхэндэ зүүн шэхээ дүтэлүүлэн, багынхидаал адляар шагнаархажа һуунаб.

...Теэд хонхо сэсэгни, ягаахан хонхомни, юундэшьеб даа, шэнхинэнэшьегүй, ханхинанашьегүй. Аалиханаар толгойгоо дохин, нажарай намжаа һэбшээндэ найгалзажал, найгалзажал һууна. Юундэ абяагүй һуунаш даа, багынхидамнил адляар жэнгирыш даа, ханхиныш, хонхо сэсэгни, ягаахан хонхо!

II.

Һаянай ехэл хүйтэрнэ. Үглөөниинь наран задаржа гараха юм. Хүгшэд, үбгэд: «Гараха наран ганса хадаа һайн агша, орохо наран олондоо һайн агша—юуниинь болoжо тамалагша ааб даа»—гэлсэнэ...

Тугаар һаяхан лэ игаажа байһан наран үүлэнэй араар хурашанхай, тала дайда бараан үнгэтэй болошоод байна.

Хабарай тэнгэри хагтай богтой ха юм даа. Үглөөгүүр яһала сэлмэг байһан аад, үдэ багта бүрхөөд, гэнтэ бордоһолшоно. Үгышье һаа, үглөөгүүр саһа бороон хоёр холилдон орожо байһан аад, үдэшэниинь гэнтэ сэлмээд, сэнхир хүхэ нюдөөрөө зэнхын миһэржэ байха... Һүниндөө гэнтэ хагсууржа, харалган хуурай һалхин буугаад, дайдын нюрганай елэн хара болошотор үлеэнэ. Үнэхөөрөөл олон зантай эхэнэр мэтэ даа, эртын хабар... Малша хүн энэ үеые эгээл хүшэр хаһа—улаан зудан һара гэжэ нэрлэдэг. Малдашье, хүндэшье муул үе гээшэ даа. Үлбэр ядуу хүнэй үбшэн хүдэлшэхэ, хотондоо хобууша, зондоо шоодбори гаргадэй үргэ аман хурсадаха—эгээл энэ үедэ үндэр наһата үбгэд, хүгшэдэймнай олонхинь лэ хада гэртээ харидаг ха юм даа...

...Энэ һарые бүтэн бүрин, элүүр энхэ гарасалдаал һаа, одоо даа, нарата сэлмэг намжаа хабар мүндэлжэ, наруули газарта зүлгэ ногоон бултайха, уужам үргэн тала дайдаар ургы сэсэг задаржа, урин хүхэ нюдөөрөө угтан эмнин байхадань, эхын зүрхэн уярха, эсэгын сэдьхэл хайлахал даа!

III.

Үүлэд. Зунай бөөн бөөнхэн үүлэд огторгойн орьёлоор тамарна. Нара халхална. Теэд лэ үшөө бороо адханагүй. Бөөгнэрэн үймэжэ, элдэб янзын түхэлтэйшье болoжо үзэгдэнэ. Харланашье, сайранашье, хаягаараа улайрнашье. Үүлэд, зунай үүлэд...

Үймэжэл худхажал байна, һэлгэжэл байна. Иигэжэл байһаар баглайран суглажа, бараан хара хабхаг мэтээр оршон тойрон байгаалиие хушаад, гансата гал сахилан, газар тэнгэриин доһолшотор наяржа, хэншүүгэй үнэр гуташаха...

Тиигээд хүхэ сэнхир дайда дээрэ хүйтэн мүндэр унаха.

Үе сагнай баһал иимэрхүү гэжэ һанагшаб. Һэлгэжэл, хубилжал байха.

Юрэнь иимэл ха юм даа ажабайдал. Теэд... хэншүүл бү гутаһай даа!

Д. Дамбаев

Хэжэнгэ

Лирическэ поэмэ

Хэбэд номин Хэжэнгэм
Хэзээш минии зүрхэн соо
Хоца НАМСАРАЕВ

Санаан зүрхэ хүлгөөгшэ
Сайхан нютаг Хэжэнгэ.
Сайхан нютагай шэмэгынь
Саһата үндэр Һэбхеэн лэ.
Саһата үндэрөө тойрогшо
Сайхан жэмэстэй модон лэ.
Сайхан жэмэстэй модониинь
Салбархажа найгана.
Сагаан эрдэни гэрэлтэй.
Сагаан эрдэниин гэрэлһээ
Санаан зүрхэн уяржа,
Сайхан шүлэг мүндэлбэ.
Хотогор сагаан Хэжэнгэ гол
Хорин горхон Худантайгаа —
Холоһоо холоһоо дууша намай
Хотолзоһоор дуудаа юумэл.
Тунга номин тэнгэри өөдэ
Тулга шэнгеэр тулан бодожо,
Туг үндэр Һэбхеэн уула
Туужа дэлгээн урла юумэл.
Хонгор талын арюун хүүхэн
Хонхо сэсэгээр даллан байжа,
Хоолойн һайхаар дуугаа дуулан,
Холшор зүрхым татаа юумэл.
Сэнхир ниислэл Улаан-Үдэһөө
Сээжын халуун баяр хүргэн,
Сэдьхэлдэм инаг Хэжэнгэдээ
Сэхэ мүнөө ерэбэлби даа.
Замби түбиин шэмэг гүүлэһэн
Залаата үндэр Шилсаанадаа
Залгаа шэнэ шүлэг дуугаа
Заяахаяа ерэбэлби даа.
Үндэһэн сайхан буряад зоной
Үнэтэ юрөөл шагнан шагнан,
Үрэхэн зүрхөө уяруулхаяа
Үетэн тандаа ерэбэлби даа.
Мэндэ амар, инаг дүүхэй!
Мэлмэн хөөрхэн мойһон нюдөөр
Эмээхэйрхэшни ямар һайхам —
Минии зүрхэн жэргэн байна.
Дүлэтэй ажалай жолоо бариһан
Дүйтэ налагай урин нүхэд
Дүхэриглэжэ намаяа тойрон,
Дүрьемэ зугаа дэлгээн байна.

Урагша хойшоо хүлгэн хиисээ
Улаахан голой бургааһаншуу,
Урматай хүхюун минии бэе
Уладай дунда сэнгэн байна.
Аяга дүүрэн айраг унда
Альган дээрээ тогтоон абажа,
Айлшаар ерэһэн поэт хадаа
Арюухан үгэ айладхабаб.
Сэлюун намжаа Хэжэнгэеэ
Сэнтэй һайхан үльгэр домогоор
Сэдьхэн магтаад, мүнхэршэһэн
Сэсэн малаан буурал дуушан
Алтан үзэгөөр зохёол бэшэн,
Амар энхэ, мэндэ байхадаа,
Аажам сэнхир түрэл нютагым
Айлшалаарайш гэһэн юумэл.
Хээлэмэл уяхан хуһан хуур дээр
Хэбэд номин аялга татажа,
Хэзээш мүнхэ галта үгэеэ
Хэлэн түүрээн һуугаа бэлэй.
Эдир минии эхин шүлэг
Энэрхыгээр удаан шагнаад,
Эсэгэ шэнгеэр урдаһаам хаража,
Эльбээд намай табяа бэлэй.
Үүрэй толоноор үглөөе уттан,
Үргэн талынгаа һайхые
сэдьхэһээр,
Үгын хүгжэм һунган шэлэһээр
Үндэртэ хүрэхэш гэһэн юумэл.
Хүлэг унагаар бай буляалдан,
Хүдэр хүбүүдээр хүсэеэ туршаха,
Хүдхэ эрэ болохош гэжэ
Хүхеэн намай үдэшөө юумэл.
Хүндэтэ нүхэд, энэ духаряа
Хүсэл һайхан буурал дуушын
Хүн солые һанан дурдан,
Хүбүүн ёһоор үргэн байнаб!
Бархан шэнги бардам үбгэн
Баруун гарым шангаар адхан,
Баярай ехэдэ хоолойн гоёор
Барга буряад дуу баряа лэ:

«Алтан гадаста дэлхэй дээрэ
Ангир наран мүнхэ юумэл.
Амитан бүхэнэй жаргал хубида
Ашатын буян мүнхэ юумэл».
Сэдьхэл хүдэлмэ уян дууһаа
Сэлмэг нюдэдни гэнтэ уһатаад,
Сэнгэжэ һууһан эжэл нүхэдни
Сэсэгүүд мэтэ болоходол гэнэ.
—Ханинар, ханинар! Унтартараа
Хангал аригуун сэсэгүүд
шэнгеэр
Хагдархагүйбди!—гэхэ дуран
Халуун сээжым сорьён түринэ.
Зүйтэй һайхаар дуулаа, үбгэн!
Зүгөөр, хүлисыт. Заримдаа би
Зүрилдөөн тэмсэлэй охин
дундуур
Зүрхөө тэбэрин ёолодог хүмби.
Хиртэһэн һарадли гуниг дүүрэн
Хэрзэгы асуудал гэнтэ түрэдэг:
—Хээлэжэ урлаһан минии шүлэг
Хэндээ хэрэгтэй зээрн юм бэ?
Баглагар манан соо төөрин
сүхэрһэн
Барагар шарайтай хүндэл
адляар,
Байгаа түбиие эгээл тинхэдэ
Бахардуу нюдөөр гэтэдэг
зантайб.
Хүлисыт, үбгэн! Баатар ябахаб
Хүн нэрээ дээрэ үргөөд,
Хүүемэ байдалай далай соогуур
Хүмүүни онгосоо эрид залахаб.
Заахан минии буряад улас
Заяа хубяар мухар бэшэ —
Замбиин түүхэдэ өөрын ёһото
Задарюун бэлэгээ үгэхэл байха.
Үүргэ нангин орос арадай
Үндэр соёлой нүлөө доро
Үндэһэн шэнжэеэ хубилаашье
бол,
Үргэн дэлисээр түгэс болохо.
«Аврорын» дуунай хүгжэм доро
Арадни эрхээ гартаа абажа,
Амар амгалан энхэ жаргалаа
Аглаг таладаа зохёон эхилээ.
Үбгэн шагныт! Хүсэл һанални
Үндэрэй оройгоор дугаагтан
гиидэг,
Үнгэтэ солонгодол арюун тунга,
Үнэн сэхэ ба солгёо огсом.
Элдин замбиин үбсүүн дээгүүр
Элихэ гэһэн бодол бэлэй.
Халуун зүрхэнэй дуунай
дээжээр
Ханхинаха гэһэн хүсэл бэлэй.
Жэргэхэ гэһэн минии сэдьхэл
Жэбэ жонходо абтаа бэшэл.
Дүлэн сүлдэтэ минии зүрхэн
Дүрэжэ шатан дууһаа бэшэл.
Замай холо руу хёрхоор шэртэн,
Залуу наһанайнгаа туг доро
Заяата һайхан ерээдүй руу

Залан дабхяа үетэнэй нэгэм!
Марс тээшэ мордон ошоһон
Маша хурдан оньһото онгосо
Манай хүсэлэй сүлдэ шэнгеэр
Мандаһан наранай туяа
дамжаал.
Арадай хэрэгтэ эдэбхи гарган,
Ашата үүргээ үсэдөөр дүүргэжэ,
Алдар солын орьёл өөдэ
Алхам жэгдээр дүүлин ябая!
Дуулая нүхэд, омог дуугаа —
Дууша Хэжэнгэ үнинэй суутай.
Дуулим талымнай жэгүүр дали
Дуун соомнай надхан далбаг:
«Урдаһаа нэлбэрхэй Һэбхеэн
уула
Уужамхан Хэжэнгым шэмэглээд
байн.
Урданһаа һэшхэлтэй нэгэ нүхэр
Ушархым намайгаа уряалаад
байн».
О, ямар жэгтэй илдам аялгаб—
Оог суурята нэмжээ талам,
Ошото нюдэндэм энэ дуугаар
Оршолон түбиие гоёон шэмэнэш.
Элдин алас барууни зүгтэ
Эрдэм шудалжа байха сагтам
Эхэ нютагаа эрьеыш гэжэ,
Эмниг мориндол, заадаа бэлэйш.
Харьялаа голойш долгидоор
мүнөө
Ханхис шэнхис баярни хүлгэн.
Харгы замуудай уудам холо руу
Хараасгайн хурдаар ниидэн
ошоно.
Баян хангил Һэбхеэн уулыньш
Балма тогос табсан дээрэ,
Бадма линхобо сэсэг мэтээр,
Бадаран түрэнэ шэнэ хүгжэм.
Сэлюун намжаа Хэжэнгээ
Сэнтэй һайхан үльгэр домогоор
Сэдьхэн магтаад, мүнхэршэһэн
Сэсэн дуушын захяа дурсан,
Ерээлби, шамдаа, Хэжэнгын
тала!
Ерэгэс гэнэш, урдам сэнхиин.
Ербэн шэртэнэм дуун соо
шамай —
Ехэл байн даа шинии дайда!
Манхан тэнгэриинш майхан доро
Маша һайхан дуугаа зохёон,
Малша хүнэй зориг носоон,
Магтаал соло дуудахаа ерээб.
Сэлмэг һаналтай зонойш дунда
Сэдьхэлдээ ягаан сэсэг тарижа,
Сэбэр агаарташ сээжээ сэлин
Сэнтэй зохёол түүрээхэе ерээб.
Дэлисэ үргэн уран шэлэгүүд
Дэгэд харбан шамһаа түрэдэг.
Дэмы хэлэнэгүйб. Уянгым
үлгыш,
Дэлюун номин Хэжэнгым тала!

Шэнэ дуун

ЭБ НАЙРАМДАЛ

Үгэнь Г. ЦИМИТОВАЙ

Аялгань Т. КАРПОВАЙ
найруулгань В. МАЙМЕСКУЛАЙ

Умеренно, четко, выразительно

Дэлхэйн бүхы үхибүүдэй
Дэлисэтэ хонгёо энеэдэн
Түби дээгүүр зэдэлээл даа.
Түмэн сая арадуудай
Эльгэ зүрхынь уяруулан,
Эм болгон һэргээнэл.
Халуун дураар дулаасуулдаг
Хамаг олон эжынэр
Хамта манаар баясаал даа.
Хариин зэрлиг дайсадуудай
Хара һанаа элирүүлэн,
Эб найрамдал мандуулнал.

Номой шэнжэлэл

„Һолонго"

Олонхи поэдүүд ямар нэгэн литературна нэгэдэлэй дэргэдэ болбосордог, ургадаг, түрүүшынгээ шүлэгүүдые газетэнүүдэй хуудаһанда толилуулжа эхилдэг юм. Залуу поэдэй шүлэгүүдые газетэ, журналнуудһаа уншахадаа, хэзээ ном суглуулбари болoжо гаргагдахыень хүлеэжэ ядахаш. Түрүүшынь ном гартаа баряад байхадаа, хэр лэ һайн, һонин шүлэгүүд энэ суглуулбари соонь ороо хаб гэжэ сэдьхэхэш...

Жан Зимин «Усть-Ордын үнэнэй» дэргэдэхи литературна нэгэдэлдэ ургаһан юм. Түрүүшынь шүлэгүүд, нэгэ акттай пьесэнүүд округой газетэдэ толилогдоһон байха. Һаяхан Буряадай номой хэблэл үхибүүдтэ зорюулагдаһан шүлэгүүдыень «Һолонго» гэжэ нэрэтэйгээр гаргаба.

«Түрэһэн нютагни — түрэл оромни» гэһэн шүлэг номхонойнь түрүүшын нюурта толилогдонхой. Тэрээн соогоо өөрынгөө ябаһан газар, хараһан юумэн тухай, хэһэн хэрэг, танилсаһан хүнүүд тухайгаа, түрэл нютаг—Аляа, Эхэ орон—Советскэ Союз тухайгаа үгаа омогорхолтойгоор хөөрэнэ:

СССР-эйб гэхэдэмни,
Сэсэглиг Аляамни
Сээжэ соомни
Һалбардаг.
Аляагайб гэхэдэмни,
Агуу Совет оромни
Заяа хубиимни
Зангилаа хүйһэниинь гэжэ
Мэдүүлдэг.

Иимэ һонирхолтойгоор, уран гоёор олон шүлэгүүдынь («Артегтэ амарааб», «Шуурган», «Алтан намар», «Һолонго», «Хилээмэн», «Ороо̀һон» ба бусад) зохёогдонхой. Бишыхан хүбүүнэй космонавт болохо тухай шэбшэдэгынь, зүүдэлһэниинь «Хайшан гээд космонавт болохо юм?», «Зүүдэн» гэжэ шүлэгүүд соо харуулагдана. Зунай сагта сэнгэжэ, амаржа, ажаллажа ябадагынь «Артегтэ амарааб», «Зэдэгэнэ», «Нэтэрүү Зина» гэжэ шүлэгүүд соо зураглагдана. Эрэ тахяаһаа айдаг хүбүүн—Найдан, бодолго бодохын орондо партаяа һиилэдэг Донир, һургуулидаа хожомдодог, дутуу нюураа угаадаг Коля ба «табантай нүхэсэһэн» ажалша Аюуша, шанга шатарша Тархай тухай ном сооһоо һонирхон уншамаар. Үхибүүдэй амаралта, ажал, һуралсал тухай бэшэхэһээ гадна, Жан Зимин байгаалиин һони һонин үнгэ зүйл, баялиг, сэнгүү сэбэр тухай хэнэйшье дура буляамаар, уран һайханаар хөөрэнэ.

Жан Зиминэй шүлэгүүд үхибүүдтэ ехэнхидээ бэлээр ойлгогдохоор зохёогдонхой. Сюжедүүдынь богонихон, ойлгосотой, зохид. Хэлэниинь уян, хурса, шог энеэдээр элбэг. Геройнуудынь, үйлэ хэрэгүүдынь мүнөө үеын ажабайдалһаа абтанхай.

Гэбэшье поэдэй энэ ном бага сага дутагдалнуудтай, «Эдир наһан», «Ургын баяр», «Негртэй хөөрэлдөөн» ба бусад шүлэгүүдынь һулашаг найруулгатай, гол удхань орёо, үгэнүүдынь, зарим мүрнүүдынь хүшүү хүндөөр уншагдана:

Тобир болохын орондо
Торожо унахаш эжэлүүдгүй.
Марсда гарахаһаа байха
Москвадашье ошохо
эрхэгүйш
(«Хайшан гээд космонавт
болохо юм?»).

Жан Зиминэй ном уран зурааша Д. Дамбаевай таарамжатай һайхан зурагуудаар шэмэглэгдэнхэй юм. Тиимэһээ «Һолонгыень» үхибүүд угаа дуратайгаар уншаха, тэдэнтэ ёһото бэлэг болохо гэжэ һанагдана.

М. Малаев,
ЕКНИИ-гэй аспирант.

Нүхэр ёһоной шаржнууд

...лгыт даа
(...ИС ГОМБОИН)

...лгые зарим нэгэн
...рей гэжэ һанадаг».
...мэ бэшэ, ойлгогты.
...» бодол бү бэдэрэгты.
... (шэнэ мүнгөөр!)
...еэ бү оролдогты.
...эзидэ ороогүйб,
юрэдөө,
...о шуһан
шолшогононо,
...жуудa зориг логшоно,
...жуугаар
... сценари хатиилнам...
...дни!
Ойлгыт даа, гуйнам!

Хайшан гэхэб?
(СОЛБОН АНГАБАЕВ)

Баарһан базамни...халагни халаг!
Буряад Енгүүд зөөжэ ябашабал даа.
Базанар байра нэгэтэй гэгшэ аабза.
Байза, базаһаан һалаһамнил
харамтай.
Амаралтын үдэр ушарбал, заал һаа
Аргагүй эбтэй банида ябашагша
һэмди.
Базамни, һанажа ябаһан базамни,
Баарһан базаһаан бинь һалаад,
Байнам гансаараа...

В. Петонов.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур
1962 оной декабриин 9.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭР

Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө боксоор мүрысөөн Улаан-Үдэ хотын ород драмын театрта үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөндэ хабаадалсахаар уригдаһан аха дүү Монгол арадай арбаад боксер, мүн хүршэ — Эрхүү, Шэтын областьнуудай, Яхадай АССР-эй мэдээжэ спортсменүүд ерэһэн байна.

Шанга мүрысөөнэй түрүүшын үдэр хамтадаа 34 боксер рингдэ гаража, боксын гоё һайхан техникэ харуулжа, харагшадай зүгһөө һайшаал магтаалда хүртэнэ.

...Ринг. Мүрысөөнэй тугай үргэгдэһэнэй һүүлээр, эгээл хүнгэн бэетэй Владимир Башухаев (Эрхүү) Сергей Банзаракцаев (Улаан-Үдэ) гэгшэд рингдэ дуудагдана. Нэгэдэхи разрядтай эдэ боксернууд нааданай эхилэн сасуу бэе бэедээ шанга шангаар добтололсожо ороно. Гурбан раундын дүн гаргахада Банзаракцаевынь нүхэрөө очкогоороо диилэһэн байба.

— Рингын улаан буланда Шэтын областиин чемпион В. Чугуевский, хүхэ буландань — уласхоорондын зургаан уулзалгада хабаадалсаһан Монголой Арадай Республикын түлөөлэгшэ Шинжиний Сэрээтэр, — гээд соносхогдоно.

Рингдэ гараһан эдэ бүхэшүүлнай түрүүшын раундда өөһэд өөһэдынгөө мэхэ гохо гаргажа, эндэ тэндэһээ добтололсоод лэ абана. Дүршэл ехэтэй Чугуевскинь удаадахи добтолгонуудаа шанга шангаар хэжэ, боксын һайн техникэ харуулжа шадаа. Эдэнэрэй һүүлдэ рингдэ гараһан Яхадай АССР-эй хэдэн удаа чемпион ябаһан Филипп Анисимов манай хоёрдохи разрядтай боксер Лумбуновые бэлэхэнээр шүүжэрхёо.

Хүнгэншэг бэетэй спортсменүүд Виктор Цыренжапов (Улаан-Үдэ), Бальжинням ын Мишигдорж (МНР) рингдэ гаража, баһал һайн техникэ харуулһан байна. Аха дүү арадай түлөөлэгшэ, багшанарай институдай студент, МНР-эй нэгэдэхи спартакиадын чемпион Мишигдорж нүхэрөө очкогоороо диилээ.

Мүрысөөн бүхэндэ боксын һайн техникэ харуулдагаараа алдаршаһан спортын мастер Бадма Жигмитов Юрий Дубининие хоёрдохи раундын эхиндэ диилэнэ. Мүн боксернууд Бажунов (Улаан-Үдэ) Довдонгийн Лхамсүрэнние (МНР), Кантырев (Эрхүү) Цырендондуковые (Улаан-Үдэ) шүүгээ. Эдэнэрэй удаа рингдэ гарагшад сооһоо боксернууд Николай Нимаев (Улаан-Үдэ), Виктор Махусаев (Эрхүү), Улаан-Үдын түлөөлэгшэд — спортын мастер Валерий Кондаков, Юрий Степанов, Василий Иванов, Михаил Шантанов, Николай Пипич, Владимир Митупов, Эрхүүгэй Лиханов гэгшэд яһала һайн техникэ харуулжа, нүхэдөө шүүһэн байна.

Спортын мастер Пижам Джаши (Эрхүү), Александр Караваев (Ангарск) гэгшэд боксын һайхан техникэтэйгээр наадажа, харагшадай альга ташалгаар үдэшэгдэнэ. Пижам Джашинь шүүгээ.

Мүрысөөн үсэгэлдэр, мүнөөдэр үргэлжэлүүлэгдээ.

Т. Бадмаин.

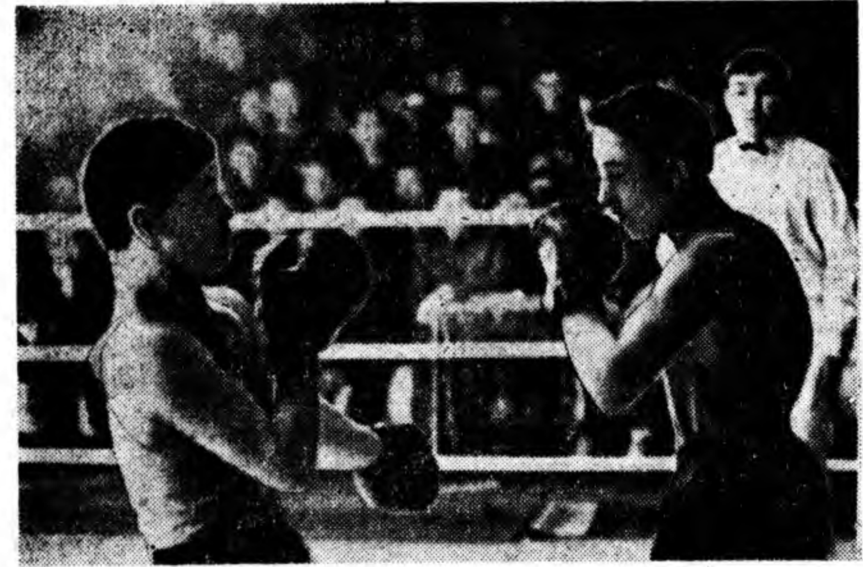

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Улаан-Үдын боксернууд Анатолий Гаврилов Валерий Кондаков хоёр мүрысэлдэжэ байна.
Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Шухаг зүйлнүүд абтана

Хангаловай нэрэмжэтэ хизаар ороноо шэнжэлхэ республикын музейдэ һара, жэлэй үнгэрхэ тума шэнэ шэнэ, һонирхолтой зүйлнүүд абтажа байдаг. Республикынтаа музейн фондые олошоруулха хэрэгтэ колхозой гэшүүд, хүдэлмэришэд, хизаар ороноо шэнжэлэгшэд, һурагшад ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсадаг юм. Тэдэнэй дундаһаа байгаалиин таһагай фондые олошоруулхын хойноһоо оролдогшод Э. Э. Пильман, И. С. Котов, М. Г. Бакутин, Т. Д. Камчатова-Воронова болон бусадые нэрлэмээр. Жэшээнь, Иннокентий Сергеевич Котов сагай уларилые шэнжэлжэ—хаана ямар хубилалтанууд болоод гэхэ мэтэ һонирхолтой асуудалнуудые тэмдэглэжэ, музейдэ үгэдэг. .И С. Котовой бэшэһэн «Буряадай байгаалиин календарь» гэһэн брошюра, мүн шубуудай ажабайдалые харуулһан һонирхолтой тэмдэглэлнүүд манай музейдэ һаялаа абтахаар хараалагдана.

Республикын ажалшадта мэдээжэ болоһон үнинэй байгаалиин ажабайдалаар һонирходог Э. Э. Пильман музейдэ ехэ баян экспонадуудые асаржа тушаадаг.

Биологиин эрдэмэй кандидат, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай багша М. Г. Бакутин музейдэ олон янзын загаһанай мануули хэжэ тушаадаг юм. Тэдэнэйнь дунда ондоо республика, область, хизаарнуудһаа асарагдажа, манай республикада нютагжаһан загаһад бии.

Республикын газар нютагуудта ургадаг элдэб янзын ургамалнуудай ажабайдалаар һонирходог Т. Д. Камчатова-Воронова һүүлэй үедэ 1000 гаран ургамалнуудые асаржа, музейдэ тушааһан байна.

Суглуулагдаһан эдэ экспонадуудые музейдэ орогшод ехэтэ һонирхожо харадаг, элдэб янзын асуудалнуудаар һонирхожо байдаг болонхой.

З. Яковлева,
музейн хүдэлмэрилэгшэ.

Хани халуунаар угтаба

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (Сэлэнгэ) ажалшад Тувын АССР-һээ ерэһэн айлшадые халуунаар угтажа, холын айлшадай концертые хараба.

Концертнь Ленин тухай дуугаар эхилжэ, колхозой клубай ендэр дээрэһээ хонгёо хурса хоолойн аялга зэдэлшэбэ. Хүндэтэ айлшад тува, буряад, монгол, ород, узбек болон бусад арадуудай уянгата гоё дуунуудые гүйсэдхэжэ, суглагшадай нэрьемэ альга ташалгаар үдэшэгдэнэ.

Артистнууд Кара-Кыс, Максим Мунзук гэгшэд дуу дуулаха талаар дүршэл баянтай байһанаа гэршэлээ. Залуу дуушан Бегзи Сюрюнмаа «Түрэл нютаг» гэжэ арадайнгаа дууе ирагуу гоёор дуулажа, олоной һайшаалда хүртэбэ. Мүн айлшад ород, хитад, тува арадай хатар наада шадабаритай бэрхээр гүйсэдхэжэ, баһал альга ташалгаар үдэшэгдэһэн байна.

Нааданай түгэсхэлдэ холын айлшадай ерэжэ, концерт харуулһандань баяр баясхалан хүргэхэ зуураа, Буряад орондомнай ерэжэ байхыень тус колхозой бригадын партийна организациин секретарь нүхэр Дандаров хэлээд, аян замдаа һайн ябахыень хүсэһэн байна.

В. Будажапов.

Хэдэн мянган түхэригэй шүүбэри ту...

Республикын хото, ху... хидхэгдэһэн нөөсэлгын ... лотерейн билетдэ тудаһан ... ринүүдые ажалшадта ... эхилбэ. Улаан-Үдын ... нөөсэлгын касса энэ ... бэдэхиеэ үнгэргэгдэһэн ... тудаһан мүнгэ зөөри, ... городойнгоо ажалшадта ... эхилээ.

Шүүбэридэ «Саратов» ... дүрбэн холодильник, ... вер, 12 ноһон хүнжэл, ... сипед, «Рекорд» маркын ... ло болон бусад зүйлнүү...

Зураг дээрэ: Гусиноо... родой хүүгэдэй нэгэдэх... хубсаһа угаагша Лидия ... ва шүүһэн ковероо аба...

Ф. Моренецэ...

ШАТАР

Городой шатаршадай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй хэдэ хэдэн уулзалганууд болон, түгэсхэлэй тулалдаанда хабаадаха эрхэ ологшод элирбэ.

Хүдөө ажахын институдай команда Улаан-Үдын паровозо-вагонно заводойхидтой наадаа. Мастерта кандидат Б. Сампилов Казьминтай наадахадаа, тиимэшье удаан тулалдангүй тэнсэһэн байна. Нүгөөдэ хюлгэ дээрэ наадаһан хүдөө ажахын институдай командын шатаршад Мункоев Бурловые, Мамилов Бельскиие, Суворов Шопхоевые, Гармаева Комлевае шүүгээ. Заводой түлөөлэгшэ Трофимов Митуповые шүүһэн байна. Тиигэжэ энэ уулзалга 4,5:1,5 тоотойгоор дүүрээ.

Л. Королева.

Олзо ехэтэй агнуури

Георгий Калистратович Мясниковые эрхим ангуушан гэжэ баргажанайхид дэмы нэрлээгүй байха. Тэрэ Турка голые үгсэжэ, үндэр шэлэ хүбшын бүхы зүргэ жэм, шэрэнги, уула, майлые алдангүй мэдэхэ болоһон хүн. Хаана, ямар газарта, хэды сагта ямар ангай байрлахые һайса мэдэнэ. Тиимэл хадаа Георгий Калистратович агнуурида гараһан сагтаа олзогүй буудаггүй.

Ангуушан мүнөө жэлэй намарай агнууриһаа бусахадаа 19 булга, 100 шахуу хэрмэ, хэдэн һолонго, үен болон бусад ангуудые бариһан. Нүхэр Мясников агнууриин дүүрэтэр үшөө арбаад булга бариха уялгатай.

К. Димов.

Гидрометбюрогой мэд... ёһоор республика соомн... тэйшэг байха. Республи... аймагуудта бага зэргэ са... Баруун зүгһөө һулахан... хилха. Улаан-Үдэ городи... гүүр 24—26, үдэртөө 12... дус хүйтэн байхаар ху...

Декабриин 10-11-нэй ... тэ республика соомнай ... үүлэтэй аад, шиниг нойто... Һалхин һулаханаар һалх... то аймагуудта һүниндөө ... үдэртөө 21—26, урда ... һүниндөө 26—31, үдэртө... градус хүйтэн байхаар ... на.

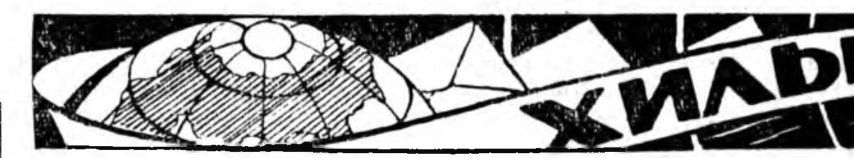

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVII сесси

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 7. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн декабриин 6-най үдэрэй заседани дээрэ Анголодохи байдалые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Советскэ түлөөлэгшэ Эстониин ССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. К. Грен заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, нигэжэ мэдүүлээ. Анголодохи байдал тухай асуудал колониальна эгээн лэ хурса асуудалнуудай нэгэн зандаа үлэнхэй. Саашадаа ямар хэмжээнүүдэй абтаһанһаа ООН-ой нэрэ хүндэ, манай организацида колонинуудай арадуудай хандалга дулдыдаха байна. Анголын хүн зондо эсэргүүгээр Португалиин колонизаторнуудай хэжэ байһан колониальна дайнһаа уламжалан, Португалиин колонизаторнуудай 500 жэлэй турша соо эзэрхэлгэдэ эсэргүүсэн бодоһон Африкын хүн зон олоор алуулан хюдуулна гэжэ А. К. Грен тэмдэглээ.

Салазарай засаг түрэдэ НАТО-до хабаададаг оронуудай финансово болон сэрэгэй туһаламжа үзүүлдэг байһан тухай советскэ делегат дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ.

Имагтал Анголодохи колониальна дайн байлдаае дары түргэнөөр болюулха, колони оронууд болон арадуудта бэеэ даанхай байдал олгохо тухай декларациин үндэһөөр Анголын арадта бэеэ даанхай байдал түргэнөөр олгохо гээшэ Анголын асуудал үнэн зүбөөр шиидхэхэ гансахан лэ арга болоно гэжэ советскэ делегаци тоолоно гээд СССР-эй делегат онсолон тэмдэглээ.

Нигериин, Индиин, Пакистанай, Венгриин, Сенегалай, Чехословакиин болон Белоруссиин ССР-эй түлөөлэгшэд үдэрэй заседани дээрэ мүн лэ үгэ хэлээ.

ДРВ-гэй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ...

ХАНОЙ, декабриин 7. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын Министрнүүдэй Соведэй заседани боложо, арадай ажахые 1963 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб баталан абтаа гэжэ газетэнүүд мэдээсэнэ.

Заседани тухай ДРВ-гэй Министрнүүдэй Соведэй коммюнике толилогдоо. Энэ жэлдэ туйлагдаһан амж... тухай тэрээн соонь ... дэһэн, республикын ... ажахые саашадань ... зорилгонууд табигда... на. Тусхайлбал, ху... хын кооперативуудые ... до бүри һайнаар хүтэл... үйлэдбэриин техникые ... руулха тухай коммю... үрьялагдана.

Хитадай хилын харуулай отрядууд ... сухарюулагдана

ПЕКИН, декабриин 7. (ТАСС). Синьхуа агентство иигэжэ дамжуулна. Хитадай правительствын захиралтаар Хитадай Түбэддэхи хилын харуулай сэрэгүүд Хит... хоёрой хилын зүүн та... биһаа декабриин 1-һэ... рюулагдажа эхилбэ.

Франциин Национальна суглаандахи комм... бүлэгэй заседани

ПАРИЖ, декабриин 7. (ТАСС). Франциин Национальна суглаанда болон сенатда ородог коммунис бүлэгүүдэй хамтын заседани үсэгэлдэр боложо, Морис Торез түрүүлэгшээр һуугаа. Национальна суглаанда һунгалтын болоһоной һүүлээрхи политическэ оршон байдал, парламентаринууд-коммунистнуудай ажал ябуулгын саашанхи хараа тухай Национа... лаандахи Франциин ... тиин бүлэгэй түрүүлэ... дек Роше гэгшын мэ... седани дээрэ шагнаг...

Национальна су... Франциин компарти... өөрынгөө бюро байгу... рэнэй түрүүлэгшээр ... компартиин генеральн... тариин орлогшо Валь... һунгагдаһан байна.

Халаахай

Үлэнхэ хүниие үхэршэн бү болго

«Хобдог хүниие хонишон бү болго, хомхой хүниие тогоошон бү болго» гэһэн оньһон үгэ буряад арадаймнай аман үгын абдарта хадагалагдажа байдаг. Эгээл энээнэй удхатай нэгэ ушар тухай хөөрэлдэе.

Роман Иванович Черных урдань хулгай худалаар холбоорилдожо, хоёр дахин сүүдлүүлһэн юм. «Халуун шулуу долёожо, хатуужаһан эрэ» гэжэ алдаршаһан Романда колхозой нэгэ ехэ харюусалгатай хүдэлмэри даалгагдаба. Хэһэн гэмээ сагааруулжа, сэбэр сэхэ харгыда ороһон хүн гэжэ найдаад, тэрээниие үхэршэн болгобо.

Малай үбэлжэлгын халуун хаһын эхилээд байтар колхозойнгоо амбаарһаа 175 килограмм ешмээн малдаа эдюулхэ гэжэ абаба. «Һураһан юумэ һураар татуулхагүй» гэһэндэл, Роман үнөөхи таряагаа малай аманда амталуулангүй, өөрынгөө хамарта үнэрдүүлбэ.

Черных гэгшын хэһэн хэрэг, ябаһан ябадалые табан хурган шэнгеэр мэдэжэ байһан киномеханик Сергей Тимофеевич Иванов хулгайшанай баруун гарыень дүнгэлсөө. Тиигэжэ колхозой ниитын малда гэгдэжэ үгтэһэн тэжээл 15 түхэригөөр худалдажа абаад, үмсынгөө мал тэжээхэ һэдэлгэ гаргаба. Роман Черных абаһан мүнгэеэ хара уһан болгожо залгяа гэлсэхэ.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой хүтэлбэрилэгшэд этигэл найдабаря барагдажа, нэгэндээ нэтэрһэн хүндэ хамтынгаа мал даалгахадаа юу бодоо гээшэб? Үлэнхэ хүниие үхэршэн бү болго гэжэ «Путь Ленина» колхозойхидто захиха хэрэгтэй.

Б. Жамбалов,
манай корр.

Түрүүшүүлдэ

Ажал хэрэгээрээ алдаршаһан эхэнэрнүүд Республикын арадай ажахын Совет, облпрофсоведэй зүгһөө Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба. Шагнагдагшадай дунда Баргажанай леспромхозой хүдэлмэришэн А. Н. Ринчинова, Сүхын арһанай заводой хүдэлмэришэн З. Б. Цыденова, Баргажанай адагай загаһанай комбинадай хүдэлмэришэн Р. Ш. Кальма, 154-дэхи трестын барилга-хабсаралгын управлениин штукатурщигуудай бригадир А. И. Левина, Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай мастер Социалис Ажалай Герой К. И. Филиппова, сэмбын фабрикын бүд нэхэгшэ М. Е. Афанасьева болон бусад бии.

В. Сланский.

Энээниие мэдэхэ гүт?

★ Дэлхэй дээрэхи эгээн үндэр хүүргэ Хитадта бии. Тэрэ хүүргэ Түбэдые Хитадай нэгэ провинцитай холбодог байха юм. 273 метр гүнзэгытэй хабшал жалгые тэрэ хүндэлэн гараһан байна.

★ Далайнуудай дабһа уһанһаань гаргажа, бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ нэгэ жэгдэхэнээр тараажа адхаа хада, тэрэнь дүшэн табан метр зузаан болохо байна. Хэрбээ гансахан хуурай газар дээрэ жэгдэлжэ тараагаа һаа, 153 метр зузаан байха болоно.

ТАНГАНЬИКА

Декабриин 8-най һүни 12 часта Африка түбиин Индиин океан тулаһан эрье дээрэ бэеэ даанги Танганьикын гурбан үнгэтэ туг хиисхүүлэгдэһэн юм. Бэеэ даанги байдалтай болоһон Африка түбиин арадуудай бүлэдэ шэнэ гүрэн нэмэжэ оробо. Энэ ушар үнгэрэгшэ жэлдэ болоо һэн.

Энэ жэлэй декабриин 8-да Англиин хатан хаанай түлөөлэгшэ байһан генерал-губернатор Тэрнбулл Танганьикаһаа талииха юм. Үглөөдэрынь Танганьикын парламент баһа нэгэ республикын бии болоһон тухай дэлхэйдэ мэдээсэхэ байна. Тэрэнэй түрүүшын президент Джулиус Ньерере гүрэниие толгойлхо, ороной зэбсэгтэ хүсэнэй главна командалагшын тушаал дааха юм.

Танганьика хадаа газар дайдынгаа талаар Германиие, Франциие, Голландиие, Бельгиие, Люксембургые, Швейцариие бултыень багтааха жэшээнэй иимэ ехэ газартай орон юм. Энэ ороной 9250 мянган хүн зонойнь 9 миллион гаранинь африканецууд болоно. Танганьикын түб хото Индиин океанай эрьедэхи томо порт Дар-эс-Салам юм.

Үшөө нэгэ республика нэмэбэ

Урдань Германиин колони байһан Танганьика 1919 онһоо 1946 он болотор Англиин мэдэл доро байһанаа хожомынь ООН-ой харгалзалгада ороһон орон юм. Танганьикада дүшэ гаран жэл соо захиржа байһан Англиин засагаархид политическэ бэеэ даанги байдалтай болохо ябадалдань һаад хэжэ, харгалзалга тухай хэлсээнэй бии байгаашье һаань, У-ул зониие гүрэнөө хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ хабаадуулдаггүй байгаа юм.

Англиин монополинууд үни удаан эзэрхэжэ байһан хадаа Танганьикын экономикые колониальна ороной байдалда оруулаа юм. Танганьика гол түлэбтөө хүдөө ажахы болон мал ажалтай орон. Хада болон гол газарнуудаарнь хүдөө ажахы эрхилдэг байгаашье һаа, газараа тон баргаар элдүүрилдэг байһан байна. Ороной У-ул арад зон шабар гэрнүүд соо һуудаг. Нүүдэл байдалтай племенүүд һуужа байһан тосхонуудаа галдаад, бэлшээриин шэнэ газар бэдэржэ ябадаг. Ангуушадынь мүнөө хүрэтэр арсаланиие жадаар хадхажа, заануудые нюмоор харбажа аладаг зандаа.

Танганьика хадаа сизаль гэдэг бүдэй утаһа гаргадаг модоной дорһо эгээ ехээр бэлдэн гаргадаг орон юм.

Танганьикын газар дайда дээрэ ашагта малтамалнууд: алмаз, алтан, туулган, зэд, шулуу нүүрһэн, түмэрэй руда элбэг. Тиибэшье Англиин болон бусад гадаадын гүрэнүүдэй компанинууд ехэнхидээ гансал алмаз абадаг байгаа. «Де бирс консолидейтел майнс» компани 1960 ондо алмаз тон ехээр абаһан байна.

Колонизаторнууд Танганьикын арадта хохидолто хойшолон үлөөһэн байна. Ороной промышленность һаянайл бии боложо эхилээ. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта У-ул зоной дундаһаа гараһан мэргэжэлтэд ходо дуталдадаг. Орон дотор хүдэлмэригүйдэлгэ бии байһаар. Тиихэдэ, Урда Африкын бусад оронуудай хүн зонуудһаа муу байдалтай. Гэгээрэлэй болон элүүрые хамгаалха хэрэгэй эхи захань һаянай табигдажа байнхай.

Таньганьикын бэеэ даанги байдалтай болоһоной һүүлээр орон доторхи эгээ томо Африкын национальна союз гэжэ партиин түрүүлэгшэ Джулиус Ньерере гэгшэ иигэжэ мэдүүлһэн байна. «Бидэнэр хадаа, нэгэдэхеэр, ороноо өөһэдөө захиржа байхын тулада, хоёрдохёор, ном бэшэг мэдэхэгүй ябадалтай тэмсэхын тулада, арадайнгаа ажабайдалые һайжаруулхын тулада бэеэ даанги байдалтай болохо гэжэ оролдоо һэмди».

Бэеэ даанги байдалтай болоһон нэгэ жэлэй турша соо правительствын зүгһөө нилээд ехэ юумэн хэгдэнхэй. Гүрэнэй захиргаанай гушаад процентнь У-ул зонууд болонхой. Англиин нютаг нютагай комиссарнуудай орондо өөһэдын хүнүүд табигданхай. Танганьикын полициин начальник, прокурор болон бусад дээдэ тушаалнуудые тэндэхи түлөөлэгшэ эзэлдэг болонхой. Хүдөө ажахын болон бусад кооперативуудые байгуулха ябадалые правительство дэмжэдэг.

Гадаадын политикын талаар Африка түби дээрэ колониализмые огтолон үгы хэхын түлөө Танганьикын правительство оролдолго гаргадаг. Танганьика болбол Анголо, Мозамбик, Кенни болон бусад Африкын оронуудай хүн зонэй национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дэмжэдэг. Урда-Африканска Республикын эд бараа абахагүйн түлөө тэмсэлдэ хабаадалсадаг, Англиин колонизаторнуудай оролдолгоор байгуулагдаһан Родези Ньясаленд хоёрой нэгэдэлые болюулхын түлөө ябуулга хэдэг.

Танганьика хадаа нацануудай Британска нэгэдэлдэ ородог республика гэжэ декабриин 9-дэ соносхогдохо юм. Энэ хадаа тэрэ ороной бэеэ даанги байдалаа бэхижүүлгын баһа нэгэ алхам болоно.

УГАНДА
оз. Виктория
КЕНИЯ (Брит.)
Букоба
Мванза
Килиманджаро 5895
Аруша
Танга
Кигома
Табора
Додома
Морогоро
ТАНГАНЬИКА
ДАР-ЭС-САЛАМ
Мпанда
Рунгва
оз. Танганьика
Иринга
Мбея
оз. Ньяса
Линди
Мтвара
АФРИКА
МОЗАМБИК (Порт.)

США-гай оборонын министерствын мэ...

ВАШИНГТОН, декабриин 7. (ТАСС). Ажаглалта хэйдэһэнэй ёһоор «ИЛ-28» түхэлэй 42 реактивна бомбардировщигуудые тээһэн советскэ гурбан судна Кубаһаа гараа гэжэ США-гай оборонын министерство соносхоо.

15 бомбардировщигые тээһэн советскэ «Красноград» гэжэ судын Кубын хо... шадар ябахань харагд... тушаалта хүнүүд ... байна. 15 самолёт тээ... ветскэ «Касимов» гэ... ные, 12 самолёт ... «Охотск» гэжэ суд... һан тухайгаа тэдэ... тээнь соносхоһон юм...

Гэмтэлгэ болобо

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 7. (ТАСС). Пенсильвани штадта США-гай эгээн томо нүүрһэнэй шахтануудай нэгэндэ үсэгэлдэр ехэ тэһэрэлгэ болоо. Информационно агентствануудай мэдээсэһэнэй ёһоор, газарай нюруунһаа 220 м... гыдэ 36 шахтёр амид... руулаа. Тэдэнэй хуб... хай мэдээн байхагүй...

Реда...
Ц. Ц. ЦИБ...

Манай адрес, телефону...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина ...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редактора ... ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и ... —24-74, сельского хозяйства и советского строительства ... промышленности, транспорта, информации—35-14, ... литературы и искусства—34-05, писем и рабселькоров ... отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтерия ... Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ... Бурятской АССР.
Н00627. Зак. № 577...

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1962 оной декабриин 9.